

MAKEDON TÜRK TİYATROSUNDA ALIŞ OYUNUNUN FOLKLORİK UNSURLARI¹

Folkloric Elements of Aliş Theatre in Macedonia Turkish Theatre

Serdar UĞURLU¹
Büşra YILMAZ²

Öz

Makedonya Türk tiyatrosunda “Aliş Oyunu” Türk tiyatrosu adına yeni bir dönemin başlangıcı olmuş bir eserdir. Hüseyin Süleyman (1903-1963) tarafından oluşturulan bu eser, “Alişimin Kaşleri Kare” adı altında, 1958 yılı Mayıs ayında, Üsküp Halklar Tiyatrosu, Türk Drama Ekibi tarafından oynanmış ve büyük bir ilgi görmüştür. Önceki tiyatro oyunlarına göre Türklerin halk dilini, edebiyatını ve folklorik özelliklerini daha fazla yansıtan bir eserdir. XVI. Asra ait bir Rumeli türküsünün hikâyesinden esinlenilerek yazılan oyunda, Balkan Türk sözlü geleneğine dair önemli unsurlar mevcuttur. Aliş Oyunu’nun Makedon Türklerinin mizaç, görüş ve hislerine göre yazılmış olması, ona olan ilginin asıl kaynağıdır ve bu nedenle de bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Aliş Oyunu’nda birbirine gönül vermiş Aliş ile Zeynep’in hasret dolu aşkları anlatılmaktadır. Hüseyin Süleyman, oyununda Rumeli Türk kültürünün adeta bütün güzelliklerine yer vermiştir. Aynı zamanda bir folklor derlemecisi olan Hüseyin Süleyman, bütün tecrübesini bu dört perdelik müzikli tiyatro oyununda sergilemeyi başarmıştır. Oyunda Türk sözlü kültürüne, müzikolojisine, halk danslarına ve geleneğine dair önemli ürünler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aliş Oyunu, Makedon Türk Tiyatrosu, Halk Edebiyatı, Hüseyin Süleyman, Üsküp, Türk Tiyatrosu

Abstract

“Aliş Theate” in Macedonia Turkish theater is a work marked the beginning of a new period for the Turkish theater. This theate generated by Hüseyin Süleyman under the name “Alişimin Kaşleri Kare”, in May 1958, played by Turkish Drama Team of Skopje People’s Theatre and has seen great interest. According to the previous theater this theater is a work that reflects more the Turkish people language, literature and folkloric features. In this theatre inspired by the story of a Rumeli folk song of the sixteenth century, the there are important cultural elements of the Balkan Turkish folklore. Aliş Theatre has been written in accordance with the mood, opinions and feelings of Turks in Macedonia. This is the main source of demand for this theatre and therefore is considered a turning point. In the Aliş theater describes Zeynep’s sincere love with Aliş. Hüseyin Süleyman has included almost all the beauty of the Rumeli Turkish culture in his work. At the same time, a folklore compilers Hüseyin Süleyman, the whole his experience was able to “Aliş Theate” in Macedonia Turkish theater is a work marked the beginning of a new period for the Turkish theater. This theate generated by Hüseyin Süleyman under the name “Alişimin Kaşleri Kare”, in May 1958, played by Turkish Drama Team of Skopje People’s Theatre and has seen great interest. According to the previous theater this theater is a work that reflects more the Turkish people language,

¹Bu çalışma 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Bosna Hersek- Zenica’da düzenlenen “Geçmişten Günümüze Balkanlarda Türkçe’nin Süreli Yayınlarıdaki Yeri ve Önemi Sempozyumu”nda sunulmuş olan “Makedonya Türk Tiyatrosunda Aliş Oyununun Folklorik Unsurları” adlı bildirinin gözden geçirilmiş ve yeniden düzenlenmiş son halidir.

²Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, serdarugurlum@gmail.com, ORCID: 0000 0002 1714 4858

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, xbusrayilmaz@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7112-2481.

literature and folkloric features. In this theatre inspired by the story of a Rumeli folk song of the sixteenth century, there are important cultural elements of the Balkan Turkish folklore. Aliş Theatre has been written in accordance with the mood, opinions and feelings of Turks in Macedonia. This is the main source of demand for this theatre and therefore is considered a turning point. In the Aliş theater describes Zeynep's sincere love with Aliş. Hüseyin Süleyman has included almost all the beauty of the Rumeli Turkish culture in his work. At the same time, a folklore compiler Hüseyin Süleyman, the whole his experience was able to demonstrate in this four-act musical theater. There are important elements related to Turkey oral culture, musicology, folk dances and traditions.

Keywords: Aliş Theatre, Macedonia Turkish Theatre, Folk Literature, Hüseyin Süleyman, Skopje Turkish Theatre

Giriş

Makedonya’da İkinci Dünya savaşı sonrası 1944 senesinden itibaren Türk okullarının açılmaya başlanması, Türkçe gazete, dergi ve kitap neşriyatının üzerindeki baskının azalması ve özellikle Latin harfleri ile Türk okullarında verilmeye başlanan eğitimin, Türkiye Cumhuriyeti ile olan milli ve kültürel köprüleri bir anda güçlendiren bir faktör olarak belirmesi; Makedonya’daki Türk halkının milli kimliklerinin olgunlaşım gelişmesine de zemin hazırlamıştır.

Bu bilgilerle birlikte Balkan topraklarında uzun süre hâkim olan Osmanlı Devleti döneminde Türkler, yaşadıkları coğrafyada Türk kültür ve edebiyatını yaşatmışlardır. Makedon Türk tiyatrosu faaliyetleri de kültür ve kimliğin korunması bağlamında son derece kıymetlidir. “Makedonya’ya yerleşen Türkler, kendi geleneksel tiyatroları olan Meddah ve Karagöz oyunlarını da birlikte getirirler. Yalnızca Üsküp’te birçok Karagöz tiyatrosu olduğu bilinmektedir. Bu tiyatrolar Türklerin toplandıkları kahvehanelerde gösteriler sunarlar. Karagözün yanı sıra Makedonya’da halkın ilgisini çeken (bir diğer örnek de) ortaoyunudur” (Bektaş, 2015:79).

Payitaht İstanbul başta düşünülecek olursa “XIX. yüzyılın ortasında Türk Halk Tiyatro geleneği içinde başta gelen Meddah, Karagöz ve Ortaoyunuyla birlikte, Osmanlı İmparatorluğunda Avrupa Tiyatro kültür geleneğinin de etkisi görülmektedir” (Stefanovski, 2009:7). Bu durum İstanbul’dan uzak olsa da Balkan coğrafyası için de geçerli olmuştur. Ancak Türklerin Balkanlar’da azınlık durumuna geldikleri Balkan Savaşları’ndan 1950’li yıllara kadar olan süreçte Türk kültür ve edebiyat çalışmalarında olduğu gibi Balkan Türk tiyatrosu faaliyetlerinde de sekteye uğranıldığı görülmektedir.

Çeşitli baskılara rağmen yıllar boyunca evlerin dört duvarı arasına ve köy meydanlarına hapsolmek zorunda kalan Türk kültürünün geleneksel sunum örnekleri olan türküler, düğünleri, halk oyunları ve halk tiyatrosu gösterimleri, 1950 sonrası yeni dönem ile birlikte şehir merkezlerine taşınma imkânını bulmuştur. Bu tür gösterimler kent ve kasaba meydanlarında, resmi devlet salonlarında kalabalık Türk izleyicisi karşısında kendisine yeni gösterim alanları edinmiştir. Türk gençlerinin örgütlediği bu türden kültürel faaliyetler zamanla kültür topluluklarına dönüşmüş, bu topluluklar da birbiri ardına açılıp etkinlikler yapmaya başlamışlardır.

Bunların arasında belki de en önemlisi hiç şüphesiz 1948 senesinde Üsküp’te kurulan “Yeni Yol Kültür ve Güzel Sanatlar Cemiyeti” olmuştur. Bu dernek büyük bir coşkuyla kurulmuştur. “Makedonya Türkleri arasında ilk etkinliğe başlayan bu topluluğun türkü, şarkı ve oyun gruplarından başka, dram grubu da vardı” (Kaya, 2008: 5). Şüphesiz, yeni dönemin Türk aydınlarının dram seksiyonundan anladığı, eski Üsküplü Karagöz ustası Faik Ağa’nın anladığından çok farklı idi. (Kaya, 2008: 5) 1950’lerin yeni kuşağı, dram türüne, eski alışkanlıklardan farklı bir tarzda yaklaşmak istiyordu. Onlar için modern bir toplumda diğer her şeyde olduğu gibi dram türünde de modern olunmalıydı. Bu gibi tazyikler ve temayüllerin döneme hâkim olması neticesinde, 1950’lerin Türk gençleri geleneksel tiyatrodansa modern tiyatro türünü benimsemişlerdir.

19. Yüzyılda genel manada Türk tiyatrosunda görülen geleneksel Türk tiyatrosundan Batı merkezli modern Türk tiyatrosuna geçiş emareleri, Makedonya Türk tiyatrosunda da görülebilmektedir. Balkan Savaşları’ndan sonra değişen siyasî atmosfer nedeniyle Balkanlar’da az çok devam ettirilen geleneksel Türk tiyatrosu çalışmalarının ilave olarak çeşitli engellerle karşılaştığı görülmektedir. 1940’lı yılların sonu 1950’li yılların başlarına gelindiğinde Makedonya Türk aydınları kısmen de olsa özgür bir ortamda ilk eserlerini ancak verebilmişlerdir.

1912 yılı Balkan Savaşları sonrasında Balkanlar’da bağımsızlıklarını kaybeden Türkler, Anadolu’ya göçmek zorunda kalırken geride kalanlar ise 1950’li yıllara kadar kendi dillerini ve kültürlerini tam anlamıyla ifade edememişler, bu imkânlardan da mahrum kalmışlardır. “Aliş Tiyatrosu” işte bu dönemin ruhunun ürettiği önemli bir eserdir ve aynı zamanda iyi bir folklor derlemecisi olan Hüseyin Süleyman

tarafından kaleme alınmış olması da bizim için ayrıca önem arz etmektedir. Çünkü Hüseyin Süleyman'ın folklorist yönü "Aliş" karakterini oluştururken bir Rumeli türküsünden esinlenmesinde önemli bir etken olmuştur. Hüseyin Süleyman, Balkan Türk folkloruna mal olmuş olan bu türkü ile ilgili ilk çalışmasını, yetişkinlere öykü olarak "Alişimin Kaşleri Kare" başlığı altında Birlik'te yayınlamıştır (Engüllü, 1989:47). Birlik Gazete'sinde 1953 senesinde yayınlanan bu öykü, Hüseyin Süleyman tarafından bir sene sonra bir müzikli oyun eserine dönüştürülmüş, 1958 yılında ise bu müzikli oyun, *Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı* ekibi tarafından ilk kez sahnelenme imkânına kavuşmuştur.

Eser sahnelenmeden önce Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı rejisörü Lütfü Seyfullah'a ulaştırıldığında Lütfü Seyfullah, eseri oyuncu arkadaşları ile beraber bir solukta okuyup bitirdiklerini ifade etmektedir. Modern tiyatro türüne dair Türk yazınında ciddi bir ürünün henüz ortaya çıkmadığı bu ilk zamanlarda, Lütfü Seyfullah ve arkadaşlarının eserle ilgili ilk kanaatleri: "Aliş oyunu klasik anlamda bir melodram. Halkın duygularına seslenen, onun diline, sanat-estetik anlayışına yakın bir tiyatro eseri. Tam anlamıyla halkın seveceği, candan alkışlayacağı bir oyun." (Seyfullah, 1989:90) şeklinde olmuştur.

Aliş Oyunu, "Alişimin Kaşleri Kare" adlı Rumeli türküsünün hikâyesine göre 16.-17. asırlarda Lom Palanka diye bilinen bir kasabada, Aliş ile Zeynep arasında geçen aşk hikâyesini anlatan bir oyundur. Hikâyeye göre Aliş, Zeynep'lerin evinde kâhyalık yapan ve aynı zamanda akrabası olan Ali Ağa ile birlikte ev işlerine bakan fakir ancak güzel bir delikanlıdır. Zeynep ise o ailenin zengin kızıdır. Bu gençlerin birbirlerine gönül vermesi Zeynep'in anne ve babasını rahatsız eder. Anne ve baba bu evliliğe karşıdır. Zeynep, anne ve babasının rızasına karşı gelemez ve hasta düşer. Aliş de gururlu bir delikanlı olduğu için Lom Palanka'yı terk eder. Zeynep'in hastalığına dayanamayan anne ve baba bir süre sonra ölürlere ve Zeynep'i, Kahya ile Dadı'ya emanet ederler. Zeynep gönlündeki Aliş aşkından hiçbir zaman vazgeçmez ve Dadı ile Kahya'yı da kandırarak Aliş'in peşinden onu aramaya çıkarlar. Uzun ve zahmetli aramalardan sonra en nihayetinde Aliş ile Zeynep, İstanbul'da köhne bir handa birbirlerine kavuşurlar. Hikâye bu şekilde mutlu bir sonla bitmektedir.

Burada kısa bir özetini verdiğimiz Aliş Oyunu, Balkan Türkleri üzerinde derin bir etki bırakmıştır. 1990'lı yıllara kadar bu oyun 1958, 1974 ve 1984 yıllarında "Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı"nda tam üç defa sahnelenmiştir. Her defasında rejisörlüğünü yapan Lütfü Seyfullah, bu oyunu "tiyatromuzun geleneksel bir oyunu halini aldı" ifadesi ile övmektedir (Seyfullah, 1989:93).

Aliş ile Zeynep'in bu aşk hikâyesi ayrıca, 1984 yılında TRT 1 ekranlarında, Türk dram televizyon dizisi olarak üç bölüm halinde de yayımlanmıştır. Yücel Çakmaklı'nın yönetmenliğini üstlendiği bu dizide, Aliş rolünü Ahmet Özhan, Zeynep rolünü ise Sonia Vejnoviç üstlenmiştir.⁴

⁴https://tr.wikipedia.org/wiki/Alış_ile_Zeynep Erişim Tarihi: 11.05.2016 Saat:12:55

Aliş Oyunu'nun bıraktığı derin etkinin nedeni, kısmen konusuna ancak daha ziyade oyun esnasında Hüseyin Süleyman'ın Türk folkloruna dair kullandığı folklorik motiflere ve unsurlara bağlıdır. Balkanlar'da geleneksel Türk halk kültürünü, şuurunu ve kimliğini uzun yıllar özgürce yaşamaktan mahrum kalmış olan Türk toplulukları, Aliş Oyunu'ndaki samimi aşk hikâyesi ile folklorik unsurları karşısında adeta sarsılmışlardır. Hüseyin Süleyman'ın bu milli ve geleneksel unsurları, eserin metnine işleme üslubu her ne kadar 16. ve 17. asra uymasa da bu eksiklik eserin başarısını gölgelemekten çok uzaktır.

1. Aliş Oyununda Halkbilimi Unsurları

1.1. Girişteki Halk Edebiyatı Unsurları

Aliş oyununda folklorik anlamda ilk dikkatimizi çeken örnekler, sözlü kültür unsurlarına dair olan örneklerdir. Aliş oyunu, dört perdelik müzikli bir oyundur ve bu oyunun ilk perdesi, aynı zamanda oyuna da adını veren "Alişimin Kaşleri Kare" adlı meşhur Rumeli türküsü ile başlamaktadır. İzleyiciler, oyunun ilk perdesinin hemen başında:

Alişimin kaşleri kare
Sen açtın sineme yare
Ah bulamadım derdime çare

Elçin "Alişimin Kaşleri Kare" adlı türkünün hikâyesi hakkında şu bilgileri vermektedir: "Ruşçuk'un Maratin köyünde Mahmut Ağa adlı bir adam, kızı Gülsüm'ü kendisi gibi zengin birisiyle evlendirmek düşüncesindedir. Gülsüm, Aliş adlı bir faytoncuyu sevmektedir. Aliş, askerlik hizmeti dönüşü Gülsüm'ü kaçıtır. Araya fayton sahibi Ömer Ağa girer, iki taraf anlaşır. Düğün hazırlıkları başlar. Bir gün Aliş arabasıyla Lom çayının üstünden geçerken köprü yıkılır, Tuna'ya düşer, kaybolur. Haberi duyan Gülsüm teessüre kapılıp kendini Tuna nehrine atar" (Elçin, 2005:215).

Şeklindeki Rumeli türküsünün dizeleriyle karşılanmaktadır. Ardından Zeynep'in, Aliş'in hasretiyle söylediği ve Cahit Sıtkı Tarancı'nın:

Ne yarden geçilir, ne serden
Korkuyorum bu gecelerden,
Bel bağladığım pencereden
Gün doğmayabilir bir daha.

Şeklindeki "Korktuğum Şey"⁵ adlı şiirinin son dördlüğü gelmektedir. İzleyiciler, ilk perdenin ilk sahnesinde ayrıca Yunus Emre'nin "Yine Taştın Deli Gönül"⁶ adlı deyişinin ilk dördlüğünü de Zeynep'in ağzından dinleyerek:

Yine taştın deli gönül
Sular gibi çağlar mısın
Aktın yine kanlı yaşım
Yollarımı bağlar mısın?

Dizeleriyle onun derdine ortak edilmektedir. Hüseyin Süleyman bu türden bir giriş ile aslında oyunun nasıl devam edeceğini de izleyicilere göstermektedir. Oyunun hemen başında mani, türkü ve ilahi dördlüklerinin bu şekilde arka arkaya gelmesi, Aliş oyununu izlemeye gelenlerde güçlü bir etki oluşturmuş, bu etkinin seviyesi oyun sonuna kadar düşürülmemiştir.

⁵Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Korktuğum Şey" şiiri sözleri.

⁶Yunus Emre'nin "Yine Taştın Deli Gönül" adlı deyişi.

Yukarıda verilen türkü türündeki tespitlere ek olarak Aliş oyununun 1989 yılında Sesler Dergisi'nde yayımlanmış olan oyun metninin VIII. Görünüş- III. Perdesinde bir başka Makedonya Türk tiyatrosu oyun yazarı ve tiyatro sanatçısı olan Lütfü Seyfullah (1923-2005) tarafından yazılan "Karagöz ve Hacivat" bölümü de vardır. Söz konusu bölümden sonra nalbant aşağıdaki türküyü söylemektedir:

“(Halk ve Karagöz’cüler dağıldıktan sonra, Nalbant dükkânına dönerken kendine göre bir türkü tutturur. Ortalık yavaş yavaş kararmağa başlar).

NALBANT: At martini more Debreli Hasan

Dağlar inlesin

(Türkü bitince saatine bakar)

Eh, Karagözcülerden maada ne gelen ver, ne giden. Bir gün daha ihtiyarladım... Dükkânı kapamalı artık. (Dükkânı kaparken yine aynı türkü dudağından sürüp gider. Dükkâna girer)” (Süleyman, 1989:74).

1.2. Eserdeki Maddi Kültür Unsurları

Aliş oyunundaki folklorik unsurlardan bir diğeri de oyun boyunca metinde geçen çeşitli yer, mekân, alet-edevat, araç-gereç, eşya ve elbise gibi materyallere dair kelimelerdir. Böylelikle oyun metni, yazar tarafından, Balkan Türk halkının gündelik hayatının sıradan izleri ile donatılmıştır. Bu çerçevede metinden çıkardığımız kelimeler şunlardır: Yer olarak; Tuna, Lom Palanka, Serez, Drama, İstanbul, Anadolu, Diyarbakir gibi isimler geçmektedir. Çeşitli materyaller olarak ise; fes, lamba, yemeni, cezve, bilezik, hançer, minder, sandık, gergef, çevre, küpe, nişan, klaptan, yelek, ibrik, semaver, nal, nalbant, samanlık, pusula, han, saz, fermane, tarabulus kuşağı, şemsiye, çarşaf, yaşmak, mangal gibi kelimeler metinde mevcuttur. Bu gibi sözcüklerin oyun metninde sıklıkla kullanılması, metin ile halk kitlesini birbirine olabildiğince yaklaştırmıştır. Ayrıca metnin kültürel dokusunu da oldukça güçlü bir seviyeye çıkarmıştır.

Bu folklorik gereçler halkın bir dönem boyunca kullandığı ve kendisine hiç de yabancı gelmeyen eşyalardır. Hüseyin Süleyman, görüldüğü üzere, maddi kültür üzerinden dönemin sözlü kültürünü de aydınlatmak istemiştir ki onun bu tavrı aslında folklorist yönünün metne yansımından başka bir şey değildir.

Zeynep'in gönlündeki aşkını, tutkularını ve derdini gergefteki çevreye işlemesi ve Aliş'i her hatırına getirisinde çevreyi öpmesi; Aliş'in oyunda tarif edilirken başındaki fesi, fermanesi, tarabulus kuşağı, çevresi ve sazi ile birlikte anılıyor olması; Dadi'nin elindeki lambası, ibriği ve abdest aldıktan sonra semaveri kurması; Zeliha'nın aşkını Aliş'e bir pusula ile aktarması; küp, mani ve martifal sözcüklerinin metinde sıklıkla birlikte kullanılması ve bunun gibi kullanımlar metin için bir rastgelelikten ziyade Hüseyin Süleyman'ın metni bilinçlice ördüğünün bir ispatıdır. Hüseyin Süleyman görüldüğü üzere folkloristliğinin farkını, bir metin yazarı olarak bu oyunda göstermiş ve o günün hayatını olduğu gibi yansıtmayı da başarmıştır.

1.3. Eski İnanç ve İnanışlara Dair Unsurlar

Aliş oyununun metninde eski din ve geleneğin izlerini, çeşitli inanç ve inanışların o günde de yaşanmakta olduğunu görmek mümkündür. Zeynep'in uçarı hareketlerine sebep olarak metinde “Hocaların da payı var bu işte...” ifadesinin kullanılmasından, hocaların sağılımtına müracaat edildiği anlaşılmaktadır. Zeynep ve Dadi evde iken komşuları Mehmet Ağa'nın eve misafir gelmesi üzerine Dadi'nin: “Gel azıcık yüzünü yıkayayım. Gözü nazarlıdır Mehmet Ağa'nın...” sözcüklerini kullanması, dönemin nazar inancının varlığına güzel bir işaret. Ayrıca Dadi'nin metinde “Falcı gelmiş sana bir kurşun döktürecekim...”, “Şimdi sen de kurşun döktür, haydi nazar falan olmayasın...” şeklindeki sözleri, nazara karşı kurşun dökülerek sağılımtın yapıldığını göstermektedir. Yine Zeynep'in gergefteki çevresini klabdanla işlemesi esnasında bir ishak kuşunun üç kere ötmesi üzerine “Gene üç kere, hep üç kere. Demek evimizin eşliğinde Azrail var” gibi ifadeler kullanması, yine eski bir inanışı işaret etmektedir.

İshak kuşu bir Baykuş türüdür ve eski inanışlara göre Baykuş'un bir evin eşliğinde ya da damında ötmesi insanlar tarafından hayra yorumlanmaktadır. Zeynep devamında her ne kadar "martifala da inanmıyorum..." dese de martifalın o dönemde vazgeçilemeyen güçlü bir fal aracı olduğu da anlaşılabilir. Metinde Dadı, bütün bu olanlardan Zeynep'in baktığı martifalları suçlu tutarak, bu inancın ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir.

Metinde ayrıca Hıdrellez adetleri çerçevesinde gelişen bazı inanç ve inanışlara dair ritüeller de görülmektedir. Örneğin suya giden küçük kızların sudan dönüşte Aliş'e ellerindeki yeşil kavak dallarıyla "yeşermek, yeşermek" diyerek vurmaları, "**Yeşillenme Geleneği**"⁷ çerçevesinde günümüzde hala Balkan Türkleri arasında sürdürülen bir Hıdrellez âdetidir. Böylelikle hastalıklardan, marazlardan, uğursuzluklardan ve kötü hasletlerden kurtulunacağına inanılmaktadır.⁸ Aliş oyununun sonlarına doğru Zeynep'in rüyasında "dağların ardını kızıl olarak görmesinin Dadı tarafından iyi alâmet olarak yorumlanması", yine rüyada gördüğü "yıldız kaymasının" Zeynep'çe birinin öleceğine yorumlanması da eski din ve geleneğin tezahürlerinin metindeki izlerindedir.

1.4. Metindeki Deyim ve Atasözleri

Aliş Oyunu'nun sözel dokusu, halkın sözlü geleneğinin vazgeçilmez ürünleri olan deyimler ve atasözleri bakımından da oldukça kuvvetli bir kurguya ve zenginliğe sahiptir. Metinde ve neredeyse metnin tamamında şu deyimlere ve atasözlerine rastlanmaktadır: Zil zurna sarhoş olmak, kör kütük sarhoş olmak, kara ölümün eşikte kişnemesi, had bildirmek, bir ayağı çukurda olmak, dirsek çevirmek, damdan düşmek, çok görmek-geçirmek, kapısı çalınmamak, yüzüne bakmamak, ellerini kırmak, kafayı tutturmak, ateş almaya gelir gibi yapmak, aklını kargalar yemek, dünyanın bir ucuna gitmek, tabansız olmak, leşe kokmak, pıreyi manda yapmak, alıkoymak, helvasını yemek, alından öpmek, kendine bir çeki düzen vermek, kollarını koyvermek, yüreğine kan damlamak, uzun lafın kısası, giderayak, hoş gelmek, safa bulmak, gönlünü açmak, tepeden tırnağa süzmek, gönül vermek, yüzüne tükürmek, emdiği süt burnundan gelmek, yerden yere vurmak, kulak kesilmek ve gözü ilişmek gibi deyimlerin yanında ayrıca atasözlerinden de: Dağ dağla buluşmaz insan insanla buluşur, evdeki hesap her vakit çarşıya uymaz, aşağı Bağdat sorulmaz, tencere tekirlenir kapağını bulur, tabak sevdiği deriyi yerden yere vurmuş, can tende iken umut kesilmezmiş, iki gönül bir olunca samanlık seyran olur, gibi örneklerle de karşılaşmaktadır.

1.5. Metindeki Alkışlar, Kargışlar ve Kalıp Sözcükler

Metinde muhtelif yerlerde oyunun akışına göre alkışların, kargışların ve bazı dini kalıplaşmış sözcüklerin, ikilemelerin kullanıldığı da görülmektedir. Tespit edebildiklerimiz şunlardır: Allah kele tırnak vermesin; bir kere daha dünya gözüyle görmek nasip olsun; bu ezanlar şahidim olsun; Allah yardımcımız olsun; Allah beterinden beklesin; Allah'a emanet olun; ömrümüz olsun; haydi iyilikle kalın; sağlıcakla kalın; Allaha ısmarladık; gece hayırlı olsun; Azrail kapına gelmesin; Allah kabul etsin; yalanım varsa gözlerim aksın; Suphanallah! Suphanallah!; Allah, Allah!; Maşallah Maşallah; Valahavle vela kuvvete; gibi alkış, kargış ve kalıp ifadelerin metnin genelinde yaygın bir şekilde kullanılmış olduğu görülmektedir. Bu gibi ifadeler ile Aliş oyununun dili, halkın günlük diline oldukça yaklaştırılmıştır.

⁷Ayrıntılı bilgi için Serdar Uğurlu (2015), "Makedonya-Valandova Hıdrellez Âdetlerinden Yeşillenme, Kısmet Kapa-ma ve Martufal Çekme Âdetleri" *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları E-Dergisi*, Yıl:3, Sayı:5, s.44-48.

⁸Ayrıntılı bilgi için bakınız Serdar Uğurlu, **age.** s.45; Cingöz, M. Emine. (1990). "Tokat'ta Hıdrellez". **Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1990 Hıdrellez Özel Sayısı**, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayın-ları:143, Ankara s.47. ; Çelik, A. Çetin. (1990). "Edirne ve Çevresi Hıdrellez Geleneği" **Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1990 Hıdrellez Özel Sayısı**, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları:143, Ankara. s.63.

1.6. Birtakım Geleneksel Prensipler, Âdet ve Uygulamalar

Aliş oyununda bir takım milli ve geleneksel prensipler dikkatimizi çekmekte; eski gelenekten gelen veya sonrasında İslam dininden neşet etmiş bazı âdet ve uygulamalara da rastlanılmaktadır. Bunlardan bazıları: Hidrellez kutlamalarının metinde geçmesi, Hidrellezdeki mani küpü geleneği ve uygulamalarına metinde rastlanması, geleneksel Türk aile kurumu anlayışının metne yansması, ev bark ediniş çocuk sahibi olma prensibinin metinde görülmesi, Dadi'nin sıklıkla “soyumu sopumu yaşatacak bir evladım olsaydı” şeklinde dile getirdiği üzere Türklerdeki soyun sopun devamının önemi ve mefkûresinin vurgulanması, geleneksel kabullere göre Zeynep'in her şeye rağmen eş seçiminde özellikle anne ve babasının sözünden çıkmayışının işlenmesi, kadının bu dönemde yabancı erkeğe görünmeyişinin metinde görülmesi, metnin pekçok yerinde abdest alma ve namaz kılma gibi dini hususiyetlerin resmedilmesi gibi örnekler metinden verilebilmektedir. Bu örnekler, Aliş oyununun, milli ve geleneksel kültüre, halkın günlük kabullerine ve yaşantısına göre kurgulandığını gösteren önemli işaretlerdir.

1.7. Oyundaki Şiir, Türkü ve Mani Metinleri

Aliş Oyunu'nun en güçlü folklorik yönünü bu bölüm teşkil etmektedir. Oyunda kullanılan şiirler, genellikle yakın zamanın ürünü olan şiirlerden, türküler ise yine yakın zamandan ve halk tarafından bilinen türkülerden seçilmiştir. Aliş Oyunu, müzikal bir oyun olduğu için oyunun neredeyse bütün perdelerinde halk türkülerinden ve musikisinden oldukça fazla örneğe yer verilmiştir. Örneğin: Muzaffer Sarısözen tarafından derlenen Rumeli Yöresine ait “**Bulut Gelir Sehar İle**” türküsü, Balıkesir-Bigadiç Yöresine ait “**Sabah Oldu Yenemedim Asmımı**” türküsü, Develeli Âşık Seyranî'nin “**Ne Hikmettir Şu Dünyaya**” türküsü, Tokat Yöresinden “**Deli Gönül Melül Olma**” türküsü, Âşık Gevherî'den “**Kara Gözlü Yârim**” türküsü, yine Âşık Gevherî'nin “**Ela Gözlerini Sevdığım Dilber**” türküsü, Karacaoğlan'dan “**Sunayıda Deli Gönül Sunay**” türküsü, Hacı Bayram-ı Veli'nin “**Ne Oldu Bu Gönüm**” ilâhisinden bir bölüm, Kayseri Yöresinden “**Küçük Yaşta Aldım Sazı Elime**” türküsü, Çankırı Yöresinden “**Suya Gider Su Testisi Elinde**” türküsü, Âşık Paşa'nın “**Dünyayı Gezdim Dolaştım**” şiirinden bir bölüm, Rumeli Yöresine ait “**Akşam Oldu Yine Bastı Kareler**” isimli bir türkü, yine Karacaoğlan'ın “**Ağlayı Ağlayı Düştü Yollara**” türküsü, Rumeli Yöresine ait ve aynı zamanda bu oyuna da konu olan “**Alişimin Kaşları Kara**” türküsü, Orhon Seyfi Orhon'un “**Bir Gün Geçmiyor Seni Anmadan**” şiiri, Cahit Sıtkı Tarancı'nın “**Korktuğum Şey**” şiiri, Yunus Emre'nin “**Yine Taştın Deli Gönül**” ilahisinden bir bölüm, İstanbul yöresine ait M. Nurettin Selçuk tarafından derlenen “**Yemenimin Uçları Çıkamam Yokuşları**” isimli halk türküsü, Âşık Minhaci'den, Orta Anadolu Yöresine ait “**Karadır Bu Bahtım Kara**” türküsü ile “**Elaman Elinden Ey Suna Boylum**” türküleri, yine Develeli Âşık Seyranî'nin “**Ne Hikmettir Şu Dünya**” türküsü oyun metninde karşımıza çıkan ve genelde halkın bildiği tanıdığı türden halk müziği ürünleridir.

Aliş Oyunu'nun her perdesinde karşımıza çıkan bu türküler, izleyicileri derinden etkilemeyi başarmıştır. Aliş oyununun hemen her perdesinde, Aliş'in, Zeynep'in, Zehra'nın, Kahya'nın, martifal çeken kızların, hidrelleze gelen kadınların, çocukların ve başka pekçok oyun tipinin şarkılar, türküler ve maniler söylemeleri, oyunun en güçlü folklorik yönünü oluşturur.

Kâhya Ali Ağa'nın keyifli hallerinde söylediği, “Bulut gelir sehar ile...” türküsü ile yine Kâhya Ali Ağa'nın çoğu kez Dadi'yı kızdırmak için hafiften tutturduğu, “Sabah oldu yenemedim asmımı / Ben ölürsem kimler tutsun yasımı” türküsü, bu ikilinin oyun boyunca devam edecek olan tatlı-sert mücadelesinde akıllardan çıkmayacaktır.

Martifal çeken kızların “Fincanı taştan oyarlar” türküsü, Kâhya ile Nalbant'ın Serez'de Nalbant dükkânının önünde iken ellerindeki kahvelere eşlik etsin diye söyledikleri, “At martini more Debreli Hasan. Dağlar inlesin...” türküsü ve az önce de sıraladığımız diğer bütün türküler, oyun metninin sözel dokusunu güçlendirmiştir.

Oyun metninde ayrıca mani atışmaları da karşımıza çıkmaktadır. Türklerde mani söyleme geleneği çerçevesinde karşılıklı söylenen maniler , Türklerin buldukları diğer bütün coğrafyalarda olduğu gibi bu oyunda da karşımıza çıkmaktadır. Metinde Aliş ile Zehra'nın, Zeliha ile bir delikanlının ve Aliş ile Zeynep'in karşılıklı mani atmaları oldukça dikkat çekici örneklerdir.

Delikanlı ile Zehra'nın mani atışmasında:

Delikanlı
Nidem elim ermez ere
Sevgiden oldum avare
Ey güzel kız inan bana
Ancak sensin bana çare
Zeliha

Boş yere vakit kaybetme
Ben güvercin değilim
Otur aslan yerinde
Ben sana yar değilim.

Aliş'in Zeynep zannederek Zeliha ile yaptığı mani atışmasında:

Aliş
Benden uzak diyarlarda
Benim için acep sen de
Saçın çözüp bulut bulut
Yaşın yaşın ağlar mısın?
Zeliha

Sinem oldu hazer pare
Bulunmaz derdime çare
Nâme, yaz gönder ol yâre
Merhamete gel sen bugün.¹⁰
Aliş

Sen benim açılmış gonca gülümsün
Sağ kalır gelirsün yine benimsin
Gündüz hayalimde, gece düşümde
Gülüne yat bülbül, yine benimsin¹¹

Zeliha
Belendim toprağa yasladım taşı
Neyleyim silinmez gözümün yaşı
Seni can u dilden sevmeyen kişi
Geçmez de karşımda boyun eğmez mi?¹²

⁹Ayrıntılı bilgi için Doğan Kaya, Akçağ Yayınları (1999), *Anonim Halk Şiiri*, kitabı, sayfa 53-57.

¹⁰Tokat Yöresi “**Delî Gönül Melül Olma**” türküsünden alıntıdır.

¹¹Saz Şiiri Antolojisi - Vasfi Mahir Kocatürk, “Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Saz Şiiri Tarzında Yazılmış En Güzel Şiirleri” başlığıyla, Ayyıldız Matbaası, Ankara - 1963, s.172. Âşık Gevheri'den “**Kara Gözlü Yârim**” Türküsü ikinci dördlük.

“Sen benim açılmış gonca gülümsün
Sağ kalır gelirsün yine benimsin

Zeliha'nın ikinci perdenin başında martifal küpünden bir Şeyler çekerken söylediği maniler de Hıdrellez geleneğindeki martifal küpü ve manilerinin iŐlevlerini göstermesi bakımından oldukça dikkat çekicidir. Zeliha'nın seslendirdiği manilerden bir kısmı Őoyledir:

Martifalın fal olsun
İçi dolu mal olsun
Martifala gelenlerin
Muratları tez olsun.
Mavi ilik mor düğme
Ne tez girdin gönlüme
Her aklıma geldikçe
Kan damlar yüreğime.
Ak elmayı oydurdum
İçine bal doldurdum
Söyleyenler söylesin
Ben işimi uydurdum.
Kara  z m salkımı
Denizlerin dalgını
Geçti esmer güzeli
Aldı benim aklımlı.

Zeliha'dan bir mani de Aliş'in arkasından ümitsizce yakarmalarından sonra gelmiştir. Őoyle ki:

Ne hikmettir ki Şu dünya
Gelen ağlar giden ağlar
Sorun, seven sevilene
Aslı nedir, neden aĐlar¹³

Aliş oyununun neredeyse dört perdesi de bu müstakil mani ve t rk  dörtlükleri ile doludur. Oyundaki tiplerin dertlendikleri, yüreklerinin daraldığı esnada söyledikleri maniler ve t rk  dörtlükleri, hem oyun metnini tam bir folklorik metin haline getirmekte hem de metnin m zikalitesini arttırmaktadır. Metinde bu yöndeki  rnekler Aliş, Zeynep ve Zeliha etrafında yoĐunlaŐmaktadır.

Örneğin, Aliş'e olan aŐkımlı bir pusula ile ulaŐtıran Zeliha, onu buluŐma yerinde beklerken gönlünün ateşiyle Şu  c farlı türkü d rtl Ğ n  söylemektedir:

Ateş yanmayınca tütün m  tüter
Toprağın üstünde  imen mi biter
Vakit gelmeyince bülbül m   ter?¹⁴
Öter gider bir gözleri sürmeli

Gündüz hayalimde gece d Ő ms n
G l ne yad bülbül kondurmayıg r

¹² Őık Gevheri'nin "Ela Gözlerini Sevdiğim Dilber" türküsünün ikinci d rtl Ğ nden alıntıdır.

¹³Develeli  Őık Seyranî'nin "Ne Hikmettir Şu Dünyaya" türküsünden alıntıdır. Halk Şiirinden Seçmeler - 100 Temel Eser, Bilge Kültür Sanat, Yayın No: 186, sayfa 260.

¹⁴Cahit  ztelli "Karaca OĞlan - Bütün Şiirleri" adlı kitabında (s.94-95) "Sunayıda Deli Gönül" türküsünün   nc  d rtl Ğ nden alıntıdır.

***

Noldu gönlüm noldu bu gönlüm
 Derd ü gam ile doldu bu gönlüm
 Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
 Yanmada derman buldu bu gönlüm

***

Dilerdim Allahtan bir diken olayım
 Oysa... Bu dikene can veren bir gül olsun...
 Dilerdim Allahtan bir darı olayım
 Oysa...Bunu çabucak bulan bir bülbül olsun

Kadınların Zeliha'nın Aliş'e karşı olan aşkını alaya almak için söylediği türkü ise şöyledir:

*Küçük yaştan aldım sazı elime
 Dertli dertsiz bastım sazın teline
 Bir gün için düştüm âlem diline
 Cihan da biliyor benim sana yandığım¹⁶
 Suya gider su testisi elinde
 Aller giymiş etekleri belinde
 Benim yârim cümle âlem dilinde
 Cihanda biliyor benim sana yandığım¹⁷*

Metinde Aliş'in de dertlenip çok kereler türkü ve maniler söylediğini görmekteyiz. Aliş elinde sazı, omzunda fermanesi, kaşı üstünde fesi, belinde tarabulus kuşağı ve çevresi ile kavaklardan birine sırtını verip, derinden bir sesle, "Ah bu yalnızlık! Deli eder insanı!" diyerek söylediği mani ve türküler şöyledir:

Dünyayı gezdim dolaştım
 Yalnızlık gibi dert olmaz
 Tatlı candan usandım
 Yalnızlık gibi dert olmaz.¹⁸

***

Gece demem, gündüz demem ağlarım
 Derdime dert ile merhem bağlarım
 Vefasın tutmazsa deyip ağlarım
 Akar gözün yaşı çağlar ne güzel

***

Kaldır dağlar dumanını
 Göster yârin cemalini
 Sevgimin hayalini
 Dağlar, ovalar, dağlar,
 Nerde sevgilim ağlar.

Bu duygusal sahneden hemen sonra suya gitmiş olan küçük kızların sudan döndükten sonra ellerindeki ağaç dalları ile Aliş'e "yeşermek, yeşermek" diyerek vurmaları üzerine Aliş o çocuklara özenerek tekrar bir mani söyler:

¹⁵Hacı Bayram-ı Veli'nin "Ne Oldu Bu Gönlüm" şiirinin ilk dördlüğünden alıntıdır. *Halk Şiirinden Seçmeler - 100 Temel Eser adlı kitaptaki metnin aynısıdır. (Bilge Kültür Sanat, Yayın No: 186, sayfa 98)*

¹⁶Kayseri Yöresi "Küçük Yaşta Aldım Sazı Elime" türküsünün ilk dördlüğünden alıntıdır.

¹⁷Çankırı Yöresi "Suya Gider Su Testisi Elinde" türküsünün ilk dördlüğünden alıntıdır.

¹⁸Aşık Paşa'nın "Dünyayı Gezdim Dolaştım" şiirinin ilk dördlüğünden alıntıdır.

Ne ekmek için düşünmek
Ne gönülde dert olsun
Ne aşk sırlarını bilmek
Akılda yalnız oyun olsun.

Bu sahneyi takiben Hidrellez kutlayan kadınlardan bir grubunun dillerinden dökülen şu türkü sözleri Aliş'in kulağına gelir:

Ah akşam oldu yine bastı kareler
Gitme yavrum seni de aslan pareler
Delik deşik sinemdeki yareler
Gitme yavrum seni de aslen pareler¹⁹

Aliş bu türkü bitince “Eyyy... Türküler türküler, yanık türküler. Anamdan babamdan kalma türküler... Sevgilisinden ayrı düşene tek teselli, tek umut yanık türküler...” diyerek dertlenir ve “Kalkar, havaya bakar, turnaları görünce”;

Ey turnalar, beyaz turnalar
Benden selam eyleyin yârime
Çıkıp yüce yaylaları yaylasın
İntizarım kaldı yüzün görmiye
Elim yetmez bir bergüzar yollasın

Türküsünü Zeynep için hasretle dile getirir. Bu arada Zeynep de Aliş'i hatırına getirerek oyun esnasında pek çok yerde türkü ve maniler söylemektedir. Bunlardan bazıları onu aramak için çıktıkları uzun yolculukta söylenmektedir. Şöyle ki:

Ağlaya ağlaya düştüm yollara
Karışayım boz bulanık sellere
Adı şanı bilinmedik illere
Gitmeyince, gönül yarden ayrılmaz.²⁰

Zeynep bu sahnenin devamında biraz durur ve sonra yine bir türkü söyler:

Evlerimiz hane hane
Benleri var tane tane
Ah saramadım ben bir tane
Gördünüz mü ol civan Alişimi
Tuna boyunda, Serez yolunda?²¹

Zeynep'in Aliş'i bulmak için onun peşinden İstanbullara kadar gelmesi, burada eski bir handa üç ay kalması ama yine de onu bulmaya muktedir olamaması, metinde oldukça duygu dolu sahnelerin yaşanmasına neden olmuştur. Zeynep'in bu duygularla oyununun sonlarında Aliş'i bulamamanın verdiği sıkıntı ile söylediği türküleri de vardır.

¹⁹“Akşam Oldu Yine Bastı Kareler” isimli Rumeli yöresine ait Türk halk müziği türküsüdür.

²⁰Karacaoğlan'ın “Ağlayı Ağlayı Düştüm Yollara” türküsünden alıntıdır.

²¹“Alişimin Kaşları Kara” Türküsünün ikinci kıtasından alıntıdır.

Bir günüm geçmiyor
Seni anmadan
Derdine katlansam
Hiç usanmadan
Diyorlar ki kül olmaz ateş yanmadan,
Denizler durulmaz dalgalanmadan.²²

Zeynep'in İstanbul'dan ayrılık hazırlıkları esnasında sandıktaki kırmızı bir yemeniye gözü ilişir, eğilir, onu alır. Aliş'in verdiği yemeninin bir ucunu öper ve kendisine bu yemeniyi verirken Aliş'in söylediği şu türküyü, aynanın karşısında yemeniyi başına bağlarken dile getirir:

Yemeninin uçları
Çıkamam yokuşları
Yemenim sende dursun
Sil gözünün yaşını²³

Zeynep bu sahneyi Âşık Minhaci'nin Orta Anadolu Yöresine ait bir türküsü ile sürdürür:

Benim bu talihim kara, neyleyim
Yaktın yüreğimi nara neyleyim
Söyletmedin aşikâre neyleyim
Bülbül dillerini lal ettin gittin...²⁴
Vah böyle neyledin nittin sevdiğim
Engellerle ülfet ettin sevdiğim
Tuttun eğri yola gittin sevgilim
Ciğerlerimi pul pul ettin gittin.²⁵

Aliş oyununda Zeynep'in dilinden dökülen son türkü ise bu sahneden sonra gelmektedir. İstanbul'un güzelliğine kıyasla "Alişim daha güzel" diyerek Zeynep şu türküyü söyler:

Aliş giyer fermene yelek
Boyu uzun kendisi melek
Ah kavuştursun ikimizi felek
Gördünüz mü ol civan Alişimi²⁶

1.8.Oyundaki Geleneksel Türk Halk Tiyatrosu Etkisi

Aliş oyununun 1989 yılı Sesler Dergisi'nde yayımlanmış oyun metninde Lütfü Seyfullah'ın eklemiş olduğu bir "Karagöz Hacivat" bölümü hakkında daha önce bilgi verilmişti, metin aşağıdaki gibidir:

"(Sahne bomboştur. Yavaş yavaş aydınlanır. Sahnenin bitişiğinde nalbant dükkânı açıktır. Sağda çeşme bir de yalak, hayvanlar için. Dükkânın önünde kepenkler, duvara dayalı birçok aletler, örz ve birçok aletler daha. Uzaktan Karagöz'cülerin) sesi gelir...)

KARAGÖZ: Eeey Serezliler, duyduk duymadık demeyin, bu akşam şehrinizde Karagöz oynatılacak...
Duyduk duymadık demeyin ha...

(Nalbant, dükkânından çıkar, sonra da sahnenin köşe yanlarından birçok insanlar gelir ve Karagöz'cülerin

²²Orhon Seyfi Orhon'un "Bir Gün Geçmiyor Seni Anmadan" şiirinden derlemedir.

²³Derleyen M. Nurettin Selçuk, "Yemenimin Uçları Çıkamam Yokuşları" isimli İstanbul yöresine ait Türk halk müziği türküsünden alıntıdır.

²⁴Âşık Minhaci, Orta Anadolu Yöresi "Karadır Bu Bahtım Kara" türküsünden alıntıdır.

²⁵Âşık Minhaci, Orta Anadolu Yöresi "Elaman Elinden Ey Suna Boylum" türküsünden alıntıdır.

²⁶"Alişimin Kaşları Kara" Türküsünden alıntıdır

etrafına toplanırlar)

KARAGÖZ: Şimdi de saygıdeğer Serezliler, sizlere bu akşam oynatılacak “Karagöz” oyunundan bir parça sunacağız.

(Sahnedeki ışıklar büsbütün söner. Karagözcüler perdelerini gerer ve Karagöz oynatmaya başlarlar.)

HACİVAT: Ha, işte Karagöz! Karagözüm söyle bakalım bilmece bilir misin?

KARAGÖZ: Maşallah!

HACİVAT: Efendim?

KARAGÖZ: Maşallah!

HACİVAT: Demek bilirsin?

KARAGÖZ: Zahir!

HACİVAT: Yaa!

KARAGÖZ: Elbet, Bilmece demek ben demek, ben demek bilmece demek. Söyle bilmeceni, al cevabını!

HACİVAT: Peki, Karagözüm, bir tane söyleyeyim.

KARAGÖZ: Söyle bakalım.

HACİVAT: Efendim, “Sokakta bir tane, evde oldu bin tane”. Nedir o bil?

KARAGÖZ: Onu bilirim yahu!

HACİVAT: Nedir efendim?

KARAGÖZ: Tahtakurusu.

HACİVAT: Hey Allah müstahakkını versin. Karagözüm! Tahtakurusu olur mu?

KARAGÖZ: Sokakta bir tane al da bak, evde on bin tane olur.

HACİVAT: Benim söylediğim bilmece “nar”.

KARAGÖZ: Haaa; nar. (Güler) He, he, he!

HACİVAT: Bir söyleyeyim bakayım.

KARAGÖZ: Söyle bakalım.

HACİVAT: Efendim, “Çınçınlı hamam, kubbesi tamam, bir gelin aldım, babası imam”.

KARAGÖZ: Onu bilirim.

HACİVAT: Kim o?

KARAGÖZ: Bizim mahallenin imamı.

HACİVAT: A Karagöz’üm, öyle değil efendim, bu benim söylediğim başka bir şey. Canlı değil, lâkin canlı gibi efendime söyleyeyim – çalışır.

KARAGÖZ: Canlı değil de canlı gibi çalışır, canlı gibi, canlı gibi... Bildim, Hacivat!

HACİVAT: Efendim, nedir bu?

KARAGÖZ: Hamamın kurnası.

HACİVAT: Hay Allah müstahakkını versin! Yahu efendim, buna “saat” derler saat!

KARAGÖZ: Yahu, bu şimdi hamamın kubbesi mi oldu?

HACİVAT: Zehir!... Karagöz’üm, sen hani ya “Bilmece biliyorum” dedin ya?

KARAGÖZ: Biliyordum unutmuşum.

HACİVAT: Bir kere daha söyleyeceğim.

KARAGÖZ: Söyle bakalım.

HACİVAT: Efendim “Yer altında kırmızı minare”

KARAGÖZ: Kim bilmez onu yahu!

HACİVAT: Nedir bu bakayım?

KARAGÖZ: Bu, kırmızı minare işte!

HACİVAT: Değil efendim, bu yenir.

KARAGÖZ: Eee?

HACİVAT: Bu yenir

KARAGÖZ: Evet, minare yenmez... Ne o, Hacivat?

HACİVAT: Efendim “havuç”

KARAGÖZ: Eee?

HACİVAT: Havuç.

KARAGÖZ: Sen de benden tokatlan ye avuç avuç. (Vurur)

(Oyunun bir parçası bittikten sonra sahne yine aydınlanır)

Geri kalanı saygıdeğer seyirciler, Kel Hamdi'nin hanında göreceksiniz, yani yatsıdan sonra. (Giderek) Eey Serezliler duyduk duymadık demeyin ha... bu akşam şehrinizde Karagöz oynanacak. Duyduk duymadık demeyin ha... (Süleyman, 1989:72-73).

Oyunun ilk sahnelenmesinden yıllar sonra seyirci ile buluştuğu 1980'li yıllarda oyuna ek olarak geleneksel Türk tiyatrosu içerisinde son derece kıymetli olan Karagöz ve Hacivat bölümünün eklenmesi Türk kültür kimliği bağlamında önemlidir.

“Karagöz tek sanatçının gösterisidir. Karagözcü hem görüntüleri hareket ettirir, hem de her kişinin özelliğine göre sesini değiştirerek her birini ayrı ayrı konuşturur. Ayrıca kimi Karagözcüler kendi görüntülerini kendileri hazırlarlar. Bu demek değildir ki Karagözcülerin yardımcıları yoktur. Perdeyi hazırlayan, görüntüleri oyundaki sıraya göre dizen, tef çalan, şarkı söyleyen yardımcıları vardır. Ancak asıl oyunu eylem ve ses yönünden yürüten hayalî veya hayalbaz denilen tek sanatçıdır” (And,1970: 51).

Yukarıdaki bilgilerle oyunda yapılan tespite bakıldığında Karagöz ve Hacivat gölge oyununa karşılık Aliş oyununda söz konusu bölümün gerçek oyuncular tarafından bir tiyatro sahnesinde oynanması geleneksel Türk tiyatrosunun modern Makedonya Türk tiyatrosuna sentezleme çabası olarak görülebilir.

Karagöz ve Hacivat gölge oyununun kökeni her ne kadar araştırmacılar tarafından tartışılmış olsa da gölge oyunu Türk toplumu tarafından geliştirilerek bugünlere gelmiştir. Dolayısıyla da modern Makedonya Türk tiyatrosunda gölge oyununa rastlanması Türk kimliğinin zenginliğine örnek olarak gösterilebilir.

Sonuç

Aliş oyununun derli toplu ilk metninin 1989 senesinde, Sesler Dergisi'nin 236. sayısında yayınlanmış olduğunu görmekteyiz. Bu metin, Aliş Oyunu'nun ilk oynandığı sene olan 1958 senesindeki oyunun metni değildir. Birlik gazetesinde 1950'li yıllarda ilk kez öykü olarak yayınlanan bu eserin bir tiyatro eseri haliyle en eski yazması maalesef mevcut değildir. Oyunun ilk sahnelendiği 1958 yılında Birlik ve bazı başka gazetelerde oyunun bazı bölümleri ile ilgili kısa alıntılar çıkmış olsa da tam metin olarak yayınlanmamıştır. İlk metin ile 1989 metni arasında Aliş Oyunu üç kere sahnelenmiştir. Buna rağmen iki metin arasında ufak tefek farklılıklar olduğu, dönemin gazetelerindeki alıntılardan hareketle karşılaştırılınca anlaşılmaktadır. Çalışmamızda kullandığımız metin ise Fahri Kaya'nın “**Makedonya'da Türk Edebiyatı, Bir Deste Oyun**” adlı Makedonya'da 2008 senesinde yayınlanmış olan kitabından alınmıştır. Metnin zaman içerisinde pek çok yazarın elinden geçmiş olması ve dönemin yazı diline bağlılık ilkesi nedeniyle, metnin sözel dokusunu kaybetmiş bulunması üzücüdür. Çünkü metin bu müdahalelerle günlük konuşma dilini yitirmiştir. Bu anlamda Aliş Tiyatrosunun ilk oynandığı 1958 senesi el yazmalarına ulaşılması, oyunun folklorik anlamdaki değerinin tam anlaşılabilmesi adına önemli bir kazanım olacaktır. Lom Palanka, Serez ve İstanbul gibi yerlerde geçen oyunun, bu yerel dil farklılıklarını da yansıtır şekilde yeniden düzenlenebilmesi, eseri daha büyük bir yapıt haline getirmek için yeterli olacaktır.

Folklorik olarak eserin XVI. asırda geçen bir olaya dayanıyor olmasına rağmen, eserde geçen türkülerin ve şiirlerin neredeyse tamamının yakın zamanın bilinen türkülerini ve şiirleri olması ve bazı tutum ve

²⁷Bilinen aksine Kemal Lila bu hususta Sesler Dergisi'nin 29. Sayısında “Hüseyin Süleyman'ı Anarken” başlıklı yazısında, Aliş Oyunu'nun ilk kez 1954-55 yılı tiyatro mevsiminde Lütfü Seyfullah ve İdriz Emin rejisörlüğünde yayınlandığını; 1958 yılında ise sadece Lütfü Seyfullah'ın rejisörlüğünde ve daha da kısaltılmış olarak tekrar yayınlandığını söylemektedir.

²⁸Aliş ile Zeliha'nın konuşmasında Aliş Zeliha'ya: “En nihayet kız olmasan da bundan ne çıkar? İşin başında sevgi” demesi. Yine oyunda Zeynep'in rüyasından bir bölüm aktarılırken, Zeynep'in bir yıldız düştüğünü görmesi üzerine Aliş'e hitaben: “Aliş, dedim kimse ölmüş olacak!”, “Hayır, Zeynep dedi, boş şeyler bunlar” diye karşılık vermesi.

²⁹Nalbant ile Kâhya arasındaki konuşmada Nalbant: “İyisi bunu düşünmeyelim... Nerden bu yolculuk hemşeri. Yoksa hacılığa mı? Ali Ağa: Yok canım, nasıl hacılık? Kurtlar aklımı yememiş şükür... Gideyim Arapların ağzına, öyle kör kurdun ağzına gider gibi... Bir iş peşindeyiz” şeklindeki cevabı.

davranışların dönemin Türk geleneklerine ters düşmesi, oyunun eleştirilecek yönlerindedir. Evlilik çağındaki bir kızın komşu adama görünmesi, bir kızın sevdiğinin ardında yollara düşüp onu arama isteği, Kâhya ile Dadı arasında açık saçık konuşmaların geçiyor olması, evlenecek kızın bakire olup olmamasının Aliş tarafından önemsenmemesi, kadın erkek arasında geçen konuşmaların XVI. asra uygun düşmemesi dönemin Osmanlı-Türk toplumunun değerleri ile pek örtüşmemektedir (Engüllü,1989:52).

Eserdeki tiplerin tutum ve davranışlarının da ayrıca ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir. Şöyle ki: Aliş, sevgisinin büyüklüğüne rağmen eserde pasif olmayı tercih ederken Zeynep, kız olmasına rağmen sevgisi uğrunda daha atılgan ve hatta bu uğurda maceraperest davranmaktadır. Yine Dadı'nın döneme göre bir adım ilerideki tavır ve görüşleri, Kâhya'nın gençler için ve onların aşkları ve kavuşmaları uğrunda sergilediği tutum ve davranışları, Zeliha'nın bir kızdan beklenmeyecek derecede hislerini ve bazı mahrem sırlarını alenen Aliş ile paylaşabilmesi, Aliş'in dönemin değer yargılarının dışında bazı değer yargılarına göre tavır takınabilmesi gibi benzeri hususlar itibariyle Aliş Oyunu'nun, belki yeni bir yaklaşımla tekrar incelenmesi gerekmektedir. Çünkü her ne kadar Hüseyin Süleyman, Aliş ile Zeynep'in aşklarını; Leyla ile Mecnun ya da Ferhat ile Şirin'deki gibi bir aşk hikâyesi şeklinde yani halk kültürümüzün asırlardır alışık olduğu tematik alt yapıyla işlemiş olsa da, eserde toplumsal anlayışların, katı ve gelenekçi görülen davranışların, eski inanç ve adetlerin kınandığı ve batıl görüldüğü de dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu yönüyle eser, dönemin aydın-modern tavrını gösteriyor olması bakımından da ayrıca değerli bir eserdir.

Kaynakça

- And, Metin (1970). 100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bektaş, Gönül (2015). "Üsküp'te Osmanlı Tiyatrosu". Mimar.ist, Yıl 15, Sayı 54, s. 78-83, İstanbul.
- Cingöz, M. Emine. (1990). Tokat'ta Hidrellez. Türk Halk Kültüründen Derlemeler 1990 Hidrellez Özel Sayısı, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları:143, Ankara s.47.
- Çelik, A. Çetin. (1990). Edirne ve Çevresi Hidrellez Geleneği Türk Halk Kültüründen Derlemeler. 1990 Hidrellez Özel Sayısı, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 143, Ankara. s.63.
- Elçin, Şükrü (2005). Halk Edebiyatına Giriş. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Engüllü, Avni (1989). "Yazınımızda Tiyatro Türünde "Aliş". Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi, Yıl: XXV, Sayı 236, s. 46-55, Makedonya-Üsküp
- Kaya, Doğan (1999). Anonim Halk Şiiri. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, Fahri (2008). Makedonya'da Türk Edebiyatı Bir Deste Oyun. Makedonya-Manastır: NİD MİKENA Yayınları.
- Lilâ, Kemal (1968). "Hüseyin Süleyman'ı Anarken". Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi, Yıl: IV, Sayı 29, s. 48-51, Makedonya-Üsküp.
- Seyfullah, Lütfü (1989). "Aliş ve Hüseyin Süleyman Üzerine". Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi, Yıl: XXV, Sayı 236, s. 90-98, Makedonya-Üsküp.
- Stefanovski, Risto (2009). Türk Tiyatrosu Monografisi. (Çev. Melahat Ali, Kalegrafik Doo, Üsküp.
- Süleyman, Hüseyin (1989). "Aliş". Sesler Aylık Toplum Sanat Dergisi Yıl XXV Sayı 236 s.55-89.
- Uğurlu, Serdar (2015). "Makedonya-Valandova Hidrellez Âdetlerinden Yeşillenme, Kısmet Kapama ve Martufal Çekme Âdetleri". Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları E-Dergisi, Yıl:3, Sayı:5, s.37-66

Ek 1

Hüseyin Süleyman

ALİŞ³⁰
Dört perdelik müzikli oyun

1 PERDE

1. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP YALNIZ)

ZEYNEP: (Zeyneplerin evi, tanyeri henüz ağarmakta, sofadaki odanın pencerelerinden lamba ışığı süzülür, pencerelerden Zeynebin karartısı görülür. Birkaç defa gerilir, sonra pencereye oturur, sonra pencereye

oturur, bestelemekte olduğu türküyü söyler)

“Alişimin kaşleri kare

Sen açtın sineme yare

Ah bulamadım derdime çare”

(Oda kapısından görülür, bir elinde lamba bir elinde gergef, bahçeye doğru gelir, oturur, türkünün ilk kıtası bitince kalkar)

“Ne yarden geçilir, ne serden

Korkuyorum bu gecelerden,

Bel bağladığım pencereden

Gün doğmayabilir bir daha.”

(Klabdanla işlemeye başlar neden sonra bir ishak kuşu üç kere öter) Gene üç kere, hep üç kere. (Alayla) Demek evimizin eşiğinde Azrail. İh,ih, inanmıyorum martifala da inanmıyorum...İnandığım biricik şey... Kendi tutkularım, kendi duygularım, kendi arzularım... (Gergefte işlediği çevreyi öper)... Çevre... İçimin nakışları... Aliş, bütünlüğüyle bu nakışlarda. İşte onun boyu, posu, saçları, kaşları, benleri. (Havayı kucaklar) İnanmak ne güzel şey, her şeye inanmak... İnanmak sevginin en güçlü varlık olduğuna. O şimdi nerede? Ne yapıyor, o uzak illerde... Aliş! Bilsen ne kadar muhtacım sana, hava kadar, su kadar... Bir kere daha dünya gözüyle göreyim seni... Bir kere daha alnından öpeyim. (Duygulanır)

“Yine taştın deli gönül

Sular gibi çağlar mısın

Aktın yine kanlı yaşım

Yollarımı bağlar mısın?”

(Kesin bir dille) Hayır! Hiçbir şey benim yolumu bağlayamaz. (Uzaktan sabah namazı işitilir) İşte, işte bu ezanlar şahidim olsun ki, onu bulacağım... Dünyanın neresinde olursa olsun bulacağım...

2. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

DADI: (Pınara doğru yürür, aptes almak için kollarını sıvar)

ZEYNEP: Bulamazsam, bari onun için bir şeyler duyacağım... Onun adını duymak az şey mi?... Aliş... Benim en zayıf damarım... Aliş...

DADI: (Bu sözleri duymamış gibi) Zeynep, kızım sen akılda mısın üşüyeceksin!

ZEYNEP: Üşümem Dadı, üşümem! Sevgi ateşi içimde benim. Her vakitten daha alevli...

DADI: Suphanallah! Suphanallah! (Gitmek ister, yine Zeynep'e döner) Peki be kızım, sen bana söyle bu iş ne vakte kadar böyle gidecek?

ZEYNEP: (Gergeften başını kaldırır) Ölünceye kadar dadı, mezara kadar...

DADI: (Sinirli) Ama kızım vücut demir değildir, demir olsada çürür... Sonra... gene yatağa girersin. Üç yıl çektüğümüz acı az mı geldi?

ZEYNEP: Korkma dadı korkma, ben artık hastalanmam... Hastalığı Tuna'ya attık. (Kalkar Dadıyı kucaklar)

DADI: Neye bu çocuklaşma? Haydi gir içeri, haydi üşümeysin. Zayıfsın.

ZEYNEP: Nasıl zayıfımışım? Nankör olma dadı. Bak gene yeleğim patlıyor! (Yeleğini gerer, göğsünü gösterir)

DADI: Canım o tarafı öyle ama, vücudu uyku besler...

ZEYNEP: (Çekilir) Uyku ne demek? Benim için uyku Aliş'i düşünmemek, saatleri ölü geçirmek. Hayır Dadı, benim uyku: Ona karşı içimdeki ısınma... Sevgi.

DADI: Ne diyeyim kızım? Allah yardımcımız olsun. Allah beterinden beklesin.

ZEYNEP: Eh, Dadı... Sen gene bazen damdan düşer gibi... Neden böylesin?

DADI: Daha da soruyorsun. Ya dünkü ettiğin, martifalı bırakıp gidesin, kendini de beni de utandırasın.

ZEYNEP: (Dadıya yaklaşır) Ha, ha, ha ... Büyük iş. Dadı, martifal yaşım geçti benim. (Alayla) Nasıldı? (Alayla)... “Ne isterdim kavuşayım, fakat ondan umut yok.” Dadı umut bizim elimizde, her şey bizim elimizde... Her şey... El verir ki aradığımı bilesin...Yanmayı bilesin...

DADI: (Ciddi)Kızım topla aklını, Leyla'ya döndün sen...

ZEYNEP: Evet dadı Leyla'ya döndüm. Leyla öleceğim. Kim ne isterse desin, yanacağım... Sevmek oyuncak değildir. Benim tek bildiğim şey, Leyla gibi yanmalı kızlar sevgililerine... Yanmalı...

DADI: Öyle olsun, siz şimdi başka türlü düşünüyorsunuz... Başka fırsatta bunun için konuşuruz... Benim korkum hastalanmayasın... Haydi güzelim, haydi git, istirahatına bak... Her şey zamanla unutulur.

ZEYNEP: Unutulmaz.

DADI: Ya içtiğin o ilaçlar, pelinler... Haydi dinle beni, git yat!

ZEYNEP: Gitmem.

DADI: Ama tekrar hastalanırsan, ilaç faydasızdır artık.

ZEYNEP: Uh,uh,uh! Belki yediğim pelinler, içtiğim zehirler beni ilaçladı.

DADI:(İbrik elinde) Buna şüphe mi ediyorsun? Canım, hocaların da payı var bu işte... Fakat ilaçlar başka... Haydi, şimdi sen içeri, ben sabah namazını kaçırmayayım? Bak, gün artık, söndür şu lambayı...

ZEYNEP: (Lambayı söndürür) Ama anlaşılmadı dadı?

DADI: Yok ne için anlaşalım, ben namazımı böyle şeyler için bırakmam.

ZEYNEP: Boş şeyler değil bunlar Dadı (Önüne çıkar) Beni ilaçlayan inanışım. Aliş'i bulacağıma ona kavuşacağıma karşı olan inanışım...

DADI: (Abdest alırken) Allah, Allah! Bu yaşa geldim, böylesini görmedim.

ZEYNEP: Neden böyle konuşuyorsun be dadı. Sen de gençliğinde böyle değil miydin? Sen de sevgilin için sevgi ateşiyle yanmadın mı?

DADI: (Soğukkanlılıkla) Ha, keşki yanmasaydım. Yandım da ne oldu?! Yanmak ve sonunda ellerin boş hayattan ayrılmak, öyle mi? (Sinirli)

ZEYNEP: Sen... Sen böyle düşünesin Dadı? Hayır, hayır bu olamaz, De ki kendinde değilsin.

DADI: (Bırakır aptes almayı) Ben her vakitkinden daha kendimdeyim kızım, iyisi bırak şimdi, bak işte şaşırdım...

ZEYNEP: Kendinde olsan Dadı böyle konuşmazdın, düşüncelerine arzularına, tutkularına karşı gelmezdin...

DADI: Düşüncelerine arzularına, tutkularına karşı gelmezdin...

DADI: (Büsbütün abdest almayı, ibriği bırakır) Hım...Arzular, tutkular! Bugün kızım, hepsi bunlar bana boş, anlamsız, aptalca şeyler... Mantık konuşunca bunların ne aslı var; ne faslı... Hadi sen bana söyle bakayım, ben bugün neyim?

ZEYNEP: Benim Dadım?

DADI: (Dudağını büker) Hayır kızım, bu yetmez bana. Söyle ölünce ağlayanım kim benim?

ZEYNEP: (Kucaklar) Ben Dadı...

DADI: (Gene dudağını büker) Bu da yetmez bana kızım... Ben hep bu yeter diye yıllar yıldır kendimi avuttum. Hatta bekar odamın penceresinde ağlayarak sızlayarak kaç kere: "Onsuz bana, ev bark, çoluk çocuk ne lazım diye feryat ettim. Fakat bugün soruyorum: Saadet ömrün neresinde? (Pınara dayanır, düşünceli, acıklı) Bir ağaç meye vermeyince, ama güneşin büyüklüğünü, cömertliğini biliyormuş veya bilmiyormuş, bundan ne çıkar? (Yavaşça kalkar) Bak kızım ben çok gördüm, çok geçirdim... Sana tek bir diyeceğim var... (DUYGULU) Unutma ki biz kadınlar bedbahtız... Anadan doğma bedbaht. Güzelliğimizle, vücudumuzla avuturuz kendimizi. Hepsi yalan bunlar. Erkeksiz, bütün bunlar manasızdır... (Koparır sağ yandaki gülden) Nasıl ki gül dalından koparılnca kurur, biz de öyle kururuz. Bizi kurutmayan erkeklerdir. Bizim suyumuzda, havamızda erkeklerdir, hep erkekler."

ZEYNEP: Demek Dadı, sevmediğim bir erkeğin koynunda yaylamak? Ona kollarını açmak. Onu kucaklamak... Ölürüm bunu yapmam...

DADI: Ben de sen yaşayken böyle düşünüyor, böyle konuşuyordum. Gençlik tuhaf şeydir kızım, uçan kuşlar hepsi yenir gençlikte. Fakat... Kara ölüm eşiğinde bir kişnemeye başladı mı... O vakit sorarım sana, o vakit her şey kökünden değişir, kadirini bilemediğin günlere, koklamadan attığın günlere pişman olursun. Ortada bir çocuk meselesi de var. O vakit, dokuz ay karnında taşıdığın çocuğunu başın ucunda görmek, onu sevmek, onu öpmek istersin. (Ağlar)

ZEYNEP: Demek yalnız çocuk Dadı, kimden olursa olsun yalnız çocuk, öyle mi?

DADI: Evet kızım...

³⁰Kaya, Fahri (2008), Makedonya'da Türk Edebiyatı Bir Deste Oyun, Makedonya-Manastır: NİD MİKENA Yayınları, s.23-67.

ZEYNEP: Hayır Dadı, çocuklar sevgiyle dünyaya gelmeli. Sevginin ortağı olmalı çocuklar! (Sokulur Dadıya). Bak dadı, ben Aliş'in çocuğunu değil dokuz ay değil, dokuz yılda taşıyım karnımda.

DADI: (Düşünceli) Büyük sözler bunlar kızım, büyük sözler... Sen böyle düşün kızım. Keşke benim bir çocuğum olsaydı da, bu çocuk sevgiyle mi dünyaya geldi, değil mi, hiç sormayacaktım. Yalnız arkamda kalacak bir çocuğum olsaydı. Öyle... Beni ancak, beni yaşatacak. (Sinirli kalkar) Evet, soyumu sopumu yaşatacak bir çocuğum olsaydı. Bırak açtırma ağzımı kızım.

ZEYNEP: Aç Dadı, aç, aç istediğince.

DADI: Öyle ya kızım. Sen babanı dinlemedin, ananı dinlemedin... İşte onlar öldüler, torunlarını görmeden, vakitsiz öldüler.

ZEYNEP: Onların elindeydi bu. Yoksa benimle şana şöhrete, paraya mı gelmek istediler.

DADI: (Yanına sokulur) Böyle söyleme kızım... Sen hastalanınca, seni çok sevdiklerinden kahırlarından öldüler onlar...

ZEYNEP: (Kükre) Hayır Dadı, hayır işledikleri yanlışlığın büyüklüğünden, vicdan azaplarından öldüler.

DADI: (Teskin edici) Kızım günaha girme. Unutma onlar senin velinimetindi. Onlar hep senin için, hep senin iyiliğin için.

ZEYNEP: Bırak Dadı, değmez bu mesele üzerinde konuşmak. Onlar Aliş'i fakir olduğu için istemediler.

DADI: Hayır kızım, mesut olacağına inandıkları için seni Dilaver beye vermek istediler. Sen mesut olursun diye, zira hangi velinimet kendi evladını ateşe sürükler?

ZEYNEP: Ateş değil Dadı, Dilaver beyle, cehennem olacaktı hayatım. Düşün sana... (Yanına sokulur, bütün siniriyle) Ben genç, taze, henüz on altısında, oysa ellisinde üstelik, ak pak iki karısı, yedi tane de çocuğu. Bırak Dadı, bu mu iyilik? (Döner ellerini bağlar)

DADI: Doğrusu ne diyeyim? (Şaşkın şaşkın) Dilaver beyle öyle öyle. Bilirsin o... Nasıl anlatayım?... Ama kızım, sen başkalarını da reddettin. (Yanına sokulur) Dinle, işittim komşu teyze seni oğluna isteyecekmiş... Kenan bekar güzel, alim... Bunu artık reddetmeyeceksin değil mi?

ZEYNEP: Reddedeceğim Dadı... Öyledir. (Sinirli) Sen beni daha anlamamışsın, bilmiyorsun sevgi benim için ne demektir? Kenan dünyanın en iyi insanı olabilir... Fakat benim kalbim, benim kalbim başkasında...

DADI: Evet benimle de öyleydi... Ben de en iyi fırsatlara, taliplere dirsek çevirdim istemedim. Fakat sonra zaman geldi ben yalvardım yakardım, ama kimse artık kapıma çalmadı, yüzüme bakmadı. (Ağır ağır derinden bir nefes alır) Bahtsızlığımın ikinci tarafı da bu kızım. İhtiyarladık mı kimse yüzüme bakmadı. Bedbahtsız biz.

ZEYNEP: Hayır Dadı, bedbaht değiliz.

DADI: Bedbahtız, ben o kadar bilirim, o kadar söylerim. Bedbahtız vesselam. Sana daha acı bir şey söyleyeyim mi? (Sokulur) Uzun lafın kısası: Biz pazarda satılmaya çıkarılan mal gibiyiz. Hayatımız boyunca hep müşteri bekleriz. Zamanla durum belki değişecek, fakat şimdi böyleyiz. Haydi şimdi git, bari semaveri bugün sen kur.

ZEYNEP: (Giderayak) Ama Dadı bu da bizim elimizde... Ben düşünüyorum... (Ellerini kırar) Gideyim, daha doğrusu... (Kapı çalınır) Kim o?

MEHMET AĞA: Benim kızım, ben komşunuz Mehmet ağa...

DADI: (Sevinçli) Kenan'ın babası? Ha ne istiyor? Zeynep hadi sen çekil.

ZEYNEP: (Kapıya koşar) Sakin ol dadı, sakin ol. (Kapıyı açar) Haydi Mehmet Ağa, hoş geldiniz, sefa buldunuz.

3. GÖRÜNÜŞ (MEHMET AĞA İLE ÖNCEKİLER)

MEHMET AĞA: (Girer) Oh, maşallah kızım... Maşallah. (Tepeden tırnağa kadar Zeynep'i süzer) Ya sen öncekinden çok daha toplu, çok daha güzel... Nazar değmesin... (Yere bakar)

ZEYNEP: (Elini öper) Haydi geçin, oturun Mehmet ağa!

MEHMET AĞA: A kızım teşekkür ederim, vaktim yok. Geldim Kahya ile görüşmek istiyordum da... (Dadı'ya) Sen ihtiyar nasılsın?

DADI: Çok şükür Allaha iyiyim...

MEHMET AĞA: Nasıl hanım kızın dinliyor mu?

DADI: Dinliyor şükür, dinliyor.

ZEYNEP: Mehmet ağa, kahve mi istersin, yoksa çay mı?

MEHMET AĞA: Hayır kızım, hiçbir şey istemem. Kahyayı çağırın.

DADI: Komşu, o bu gece eve hiç gelmedi.

MEHMET AĞA: Kafayı tutturmuştur... Gaylelerini unutsun... Fakat onun gaylesi ne olabilir? Çoluk çocuğu yok. Peki söyleyin kendisine, öğle vakti kahveye çıksın... Haydi şimdi Allaha emanet olun...

ZEYNEP: Bunu saymayız Mehmet ağa.

DADI: Haklıdır Zeynep, öyle ateş almaya gelir gibi oldu bu.

MEHMET AĞA: Ömrümüz olsun da, biz daha sık sık görüşecek, yakınlaşacağız. Şimdi ben gidiyorum... Fakat sen kızım çok çıplaksın... Bir şey arkana atsan...

DADI: Tam laf dinleyecek insanı bulmuşsun...

MEHMET AĞA: Aaa... bizim küçük hanım öyle değildir komşu... Laf dinler o. (Gider ayak) Haydi iyilikle kalın...

ZEYNEP: (Kapıda) Sağlıcakla Mehmet Ağa... (Zıplaya zıplaya döner)

4. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

DADI: (Sevinçle) Artık kayın pederin gibi konuşuyor... Fakat gel azıcık yüzünü yıkayayım... Gözü nazarlıdır Mehmet ağanın, öyle diyorlar.

ZEYNEP: Fakat ben de iyi bir oyun oynadım... ha,ha,ha. Mehmet Ağanın gelini olacağım. (Değişir) Hayır Dadı, ben kimsenin gelini olmayacağım... Ben... Ben Aliş'i aramaya çıkacağım. Onu arayacak bulacağım...

DADI: (Birdenbire) Ne, ne dedin?

ZEYNEP: Aliş'i aramaya çıkacağım... İşte ne dedim.

DADI: Ay, kızım, senin aklını kargalar mı yedi?

ZEYNEP: Neden?

DADI: Nasıl neden? Çılgınlık bu... Sonra senin gururun, onurun? Sonu sonunda insan olsaydı, o seni arayacaktı.

ZEYNEP: O benim varmadığımı nerden bilsin?

DADI: Peki ya sen onun evlenmediğini nerden biliyorsun?

ZEYNEP: Biliyorum, Dadı, her gece rüyalarımı bölen bir ses var, bu ses bana: "Aliş evlenmedi, Aliş bedbahtır", diyor. İşte bu sese inanıyorum.

Sonra son görüştüğümüz o gece de, "Zeynep eğer seni vermezlerse, bütün hayatım boyunca evlenmeyeceğim" dememiş miydi?... Bir ön sezi de var içimde. Onu bulacağım önsezisi...

DADI: Bırak o önsezileri canım.

ZEYNEP: Fakat bugüne kadar beni önsezilerim hiç aldatmadı.

DADI: Ben sağken, sen bu evden hiçbir yere gidemezsin.

ZEYNEP: Gideceğim Dadı, gideceğim hem onu bulacağım.

DADI: Peki ama nereye?

ZEYNEP: Başım nereye alırsa. Serez'e, Drama'ya, İstanbul'a... Dünyanın bir ucuna. Onu arayacak, bulacağım. Söyle sen de gelecek misin?

DADI: Hayır, ben, hayır, fakat sen de gitmeyeceksin.

ZEYNEP: Gideceğim...

DADI: Gidemeyeceksin.

ZEYNEP: Gideceğim.

DADI: Bizi bırakıp, yalnız başına...

ZEYNEP: Sen gelmezsen, kahya gelecek.

DADI: Ha, demek bu sizin ortaklaşa anlaşmanız. Aferin kızım, aferin...

ZEYNEP: Hayır Dadi, anlaşma değil, ona bir kere yalvaracağım, gelirse ala, gelmezse ben yalnız başıma gideceğim. Nerde olsak ölüm var...

DADI: Bırak canım ölümü anma... Dur kızım, dur sana anlatayım... Kahya gelsin...

5. GÖRÜNÜŞ (ALİ AĞA İLE ÖNCEKİLER)

ALİ AĞA:(Kapıdan girer, keyifli bir türkü söyler):

“Bulut gelir sehar ile...”

DADI: Oho, oh, oh... tam sehar ile... İhtiyarlıkta... Maşallah!...

ZEYNEP:(Koşar elinden tutar).

ALİ AĞA: Gece hayırlı olsun... Efendiler...

DADI: Neresi gece be, görmüyor musun ki gün.. Sabah namazı çoktan okundu.

ALİ AĞA: İyi de, ben de sabah namazını kıldım, öyle geldim... Ya saat onda gelirim, on kurşun vursun diyorsun. On birde on bir...

DADI: Peki, nerdeydin şimdiye kadar...

ALİ AĞA: Sen erkeklerin işine karışma.

DADI: Ay sen erkekmişsin? Erkek olsaydın, evin barkın, çocuk çoluğun olacaktı.

ALİ AĞA: Çok lazım, bütün hayatımca yüküm olsun. Bre ben budala değilim. Söyle be kızım öyle değil mi?

ZEYNEP: Bilmem kahya...

ALİ AĞA: Bilirsin sen, bilirsin... Sen benim kızım değil misin? Baban seni bana bırakmıştır, son emaneti “Ali Zeynebime bakasın, onu koruyasın, ona babalık yapasın.” (Ağlar) Gel kızım, gel bir kere kucaklayayım seni...

ZEYNEP: (Gelir kucaklar).

ALİ AĞA: Kızım bakma bana, ayda yılda ben bir kere böyle olurum. Senin için, o benim tabansız yeğenim Aliş için... Allah sizi kavuştursun...

DADI: Haydi, yeter artık... (Halka) Tam Zeynep’in teline bastı...

ZEYNEP: Kahya, dadiyla pek anlaşamıyorsun.

ALİ AĞA: Bu akıl kutusuyla mı... Kırk yıldır onu tanıyorum... Hiçbir kere ondan akıllı bir şey işitmedim. Akıllı olsaydı benimle evlenecekti...

DADI: Ya sonra seni zil zurna böyle karşımda göreyim, Puf... Çekil yanımdan, leşe kokuyorsun...

ALİ AĞA: (Daha da sokulur) Haydi gel barışalım...

DADI:(Nalınını çıkarır) Çekil yanımdan diyorum!

ALİ AĞA: Korkma de, seni öpecek gibi değilim... İsteseydim... Kavaklı’da öyle güzel dul kadınlar vardı ki, ağzının suyu aksın?... Fakat ben istemem, ben Zeynebim için yaşıyorum... Bak, onu kırarsın? Düşün... Onun bütün arzuları yerine gelmeli...

ZEYNEP: (Kahyaya koşar) Kahya, benimle bir yere gelir misin?

ALİ AĞA: Nereye istersen kızım, cehenneme desen, cehenneme de gelirim...

DADI: Eh Zeynep, Zeynep, bu çok oldu bunu senden beklemezdim, aferin? Kör kütük sarhoştan akıl arıyasın... Aferin?

ALİ AĞA: Nazlı beni rencide etme, ben sarhoş değilim...

DADI: Ya nesen?

ALİ AĞA: Keyifli, sarhoş başka, keyifli başka... Fakat senin zanatın bu, pireyi manda yapma... Hep kadınlar siz böylesiniz, yalnız benim Zeynebim... Söyle be kızım, söyle, nereye gitmek istiyorsun. Ben hazırım.

DADI: Ben gelmeyeceğim, kimse de gitmeyecek. Yapacak ne yapacak, sizi bu işten alıkoyacağım.

ALİ AĞA: Uh, uh... Bilmezdim ki bu kadar yiğitsin... Canım iyisi sen yalnızlığa alış, sen Allah yolunda, cennetliksin, fakat diyorlar, cennette insanlar yalnız olacakmış.

DADI: Haydi günaha girme, senin bir ayağın çukurda...

ALİ AĞA: Fakat ben senin helvanı yiyeceğim... Hay hay...

DADI: O Allahın işidir.

ALİ AĞA: Bak ben ne diyorum, istersen Azrail kapına gelmesin, çık gez, hep bir yerde kalma...

DADI: Subhanallah, namazsız kaldım, siz beni deli ettiniz.

ZEYNEP: Dadı, ne olursun sen de gel... Birbirimize o kadar alışmışızdır ki...

DADI: Hayır, hayır, işte Kahyan işte sen, siz gidiniz, ben gelmem. (Ağlar)

ALİ AĞA: Ağlama de, ağlama... Sakın gözlerini güzelliği bozulacak...

DADI: Üstelik alay da oynuyorsunuz a...

ALİ AĞA: Oynamıyorum, fakat söyle neden gelmiyorsun?

DADI: A be, sizde akıl var mı, nereye? Buluşacaklarına dair hiçbir nişan yok.

ALİ AĞA: Yanlışın var Nazlı, boşuna dememişler: “Dağ dağla buluşmaz, insan insanla buluşur.”

ZEYNEP: Bunun için seni severim be Kahya, ben semaveri kurmaya gideyim. (Dadıya sokulur el çabukluğuyla yanağından öper) Dadı, sen de geleceksin değil mi?

DADI: (Aptes alırken) Hayır, hayır gelmeyeceğim.

ZEYNEP: Hazırsın ha?

ALİ AĞA: Hazırım kızım. Ben sözümü iki etmem, bu evde hep severek çalıştım, gene de öyleyimdir...

DADI: Ali, git diyorum sana.

ALİ AĞA: Gitmem.

DADI: Git zira pişman olacaksın...

ALİ AĞA: Bak, bak, bak, had bildiriyor... Haydi kızım (Zeynep'e döner) Söyle nereye?

ZEYNEP: (Yanına sokulur) Aliş'i aramaya...

ALİ AĞA: Aferin kızım, aferin, gel alnından öpeyim. (Öper) O köpeği aramaya gidelim. Ben aynı şeyi çoktandır sana söylemek istiyordum, fakat haydi, ihtiyar darılmasın. Bıraktım, söylemedim... Şimdi gideceğiz, köy köy, kent kent onu arayacak, bulacağız.

DADI: (Seyircilere) Tamam, tencere tekerlendi, kapağını buldu. (Zeynep'e) Zeynep, vazgeç bu akıldan, vazgeç aptallıktır bu...

ALİ AĞA: Sana kimse bir şey sormuyor... Bu bizim işimiz, sen evde kal, Bak kimse duvarları kapıları çalmasın...

DADI: Öyledir, diyen demiş: “Allah kele tırnak vermesin.”

ALİ AĞA: (Fesini çıkarır) Bak kel değilim, kıvrır kıvrır saçlarım var.

DADI: Haydi yeter, yeter, git kendine bir çeki düzen ver. Mehmet Ağa seninle konuşmak görüşmek istiyor...

ALİ AĞA: Ben onunla görüşmek istemiyorum, ya bak gözüme benim, Zeynebimi onun oğluna vereyim a?... Bak, bak, bak...

ZEYNEP: (Dadıya koşar) Dadı, bırak sinirlenme, haydi sen de gel...

ZEYNEP: (Döner Kahyaya) Bak, bir türlü gönlünü al...(Koşarak odasına girer)

6. GÖRÜNÜŞ (ALİ AĞA İLE DADI)

ALİ AĞA: (Oturur, bir sigara yakar) İhtiyarlık maskaralık... Bu yolu nasıl geçeceğiz... Ha ne dersin?

DADI: (Okuduğu aptes duasını, daha yüksek sesle bitirmekte).

ALİ AĞA: (Dadıyı kızdırmak için hafiften bir türkü tutturur).

“Sabah oldu yemedim asmımı

Ben ölürsem kimler tutsun yasımı”

DADI: Subhanallah, subhanallah... (Kollarını koyverir) Allah kabul etsin bu aptesimi...

ALİ AĞA: Belki şaşırıttım...

DADI: Tilki olma a ben sen akılda mısın? Zeyneple konuştukların sahi mi?

ALİ AĞA: (Ağır) Sahi ya bu gönülleri birleştirmek lazım...

DADI: Ama, o henüz tamamen iyileşmedi... Görmüyor musun?

ALİ AĞA: Hava ona yarayacak, aman bu dört duvardan bir kerecik kurtulsun. Sonra biliyor musun?

DADI: Ne?

ALİ AĞA: Bir deneyelim, bulduk ala, bulmadık, bizim için daha iyi... O vakit muhakkak değişecek...

DADI: Ama bu güne kadar, aklında öyle bir şey yoktu... o martıfal...

ALİ AĞA: Eh “Evdeki hesap her zaman çarşıya uymaz”

DADI: (Yalvarıcı) Bak, sen onu bu akıldan vazgeçir. Ben gideyim kılayım.

ALİ AĞA: Söyle gelecek misin sen, gelirsen, bir beygir uydurayım...

DADI: Bilmem ne diyeyim? Yalnız da koyveremem onu... Benim için nasıl nice, fakat o yürüyecek. Ben yarı yoldan da dönerim...

ALİ AĞA: Sen onun için düşünme, kendine iyi bak...

DADI: Ama o hastadır... yol uzun olacak...

ALİ AĞA: Uzun olsun, ne çıkar? "Aşağı Bağdat sorulmaz". Eeeh keşke biz aşık olsaydık... Gideyim Zeynep'ten müjdeyi alayım... İyi ihtiyarsın sen Nazlı, fakat kabahatin benimle evlenmeyişin... Ama gene de geç değildir.

DADI: Haydi şimdi kafana bir nalın haymalım etmeyeyim... bak yanına gelirse...

ALİ AĞA: Gel de gel...

DADI: (Nalını çıkarır) Sen ihtiyarladıkça sahiden aklından çıkıyorsun...

ALİ AĞA: Gel de, gel, ne zaman diyorum. (Çıkar)

DADI: Aman Allahım, bu yol nasıl sona varacak...(Başını tutar)

2. PERDE

(Perde açılınca "Gün Ola" plakıyla hora tepilir. Beş kız sonra da beş erkek oynarlar.)

İKİZ: Zeliha, Zeliha haydi seni bekliyoruz.

ZELİHA: İşte geliyorum... Martifal küpü hazır mı?

KÜÇÜK KIZ: Hazır ablacığım...

ZELİHA: (Küpü alır, belli başlı bir yere kor, sonra da konuşmaya başlar):

Martifalın fal olsun

İçi dolu mal olsun

Martifala gelenlerin

Muratları tez olsun.

Küpten bir nişan al kızım...

KÜÇÜK KIZ: Aldım ablacığım...

ZELİHA:

Mavi ilik mor düğme

Ne tez girdin gönlüme

Her akluma geldikçe

Kan damlar yüreğime.

Şikarın küpesi, Şikarın... Şikar, neye başını eğersin, ya sen sevinesin ya kim? Yoksa şimdi de mi kan damladı yüreğine. Elinde nişan var mı kızım?...

KÜÇÜK KIZ: Var ablacığım...

ZELİHA:

Ak elmayı oydurdum

İçine bal doldurdum

Söyleyenler söylesin

Ben işimi uydurdum.

Gülbaharın yüzüğü! Gülbaharın!

2 KIZ: Ya siz ne sandınız!

ZELİHA: Elinde nişan var mı kızım...

KÜÇÜK KIZ: Var ablacığım...

ZELİHA:

Kara üzüm salkımı

Denizlerin dalgını

Geçti esmer güzeli

Aldı benim aklımı.

3KIZ: Dediğim gibi çıktı belezik benim.

ZELİHA: Sen mi, sen her zaman ikballısın kız kardeş... Haydi, şimdi sen bizlere türkü söyle. (Etraftaki kızlarda yalvarır.)

3KIZ: Durun, durun söyleyeyim... Şimdi de hepimiz birlikte... (Fincanı taştan oyarlar)

ZELİHA: (Yerinden kalkar karşıdaki kavak ağacına dayanır)

ERKEK: (Karşı yanından bir grupta oturan erkeklerden biri yerinden kalkar, köprüye dayanır ve beyit atar):

Nidem elim ermez ere
Sevgiden oldum avare
Ey güzel kız inan bana
Ancak sensin bana çare

ZELİHA:

Boş yere vakit kaybetme
Ben güvercin değilim
Otur aslan yerinde
Ben sana yar değilim.

2. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLER ÜÇ KADIN DAHA)

(Gelenlerle öncekiler kucaklaşır, küçük kızlar bu sırada plakçık oynarlar)

ZELİHA: (Tabladaki çayları dağıtır; sonra sahnenin önüne çıkar, halka): Dünya! Fani dünya... Herkes kendine düşen havayı alıyor... Ne dersiniz?... O da bedbaht! Ben de bedbaht' Böyle oluşumuz nasıl olsa bizi bağlayacak. (Güler, sevinir, sonra değişir). Ya söylenenler? Sanmam! Gene ne isterse olsun: Ben ona gönlümü açacağım. Neden açmayayım? Öyle ya kaç gündür handan geçerlerken, hep bana bakıyor... Dün de baktı, bugün de baktı... Hem nasıl bakıştı bu: Öyle tepeden tırnağa kadar... (Uzaklara bakar) Sakın gene gelmesin. Yok, yok... Gelecek... İçimde ona kavuşma sevinci var... Şimdilik bana düşeni: Beklemek... Ateştir diyorlar beklemeye... (Müzik)

“Ateş yanmayınca tütün mü tüter
Toprağın üstünde çimen mi biter
Vakit gelmeyince bülbül mü öter?”

Hala yok gelsin! (Parmaklarını kırar) sakın gene nalbant pusulayı vermeyi unutmasın. Olur, olur neler olmaz... (Derinden bir nefes alır) Zaten ben talihsizim. Talihim olsaydı, yârim olacaktı. Şemsiyeyle de böyle olmadı mı sanki? Gönül verdim... dudağımı öpmeden, saçımı okşamadan onu kaybettim... Ah bu gönül yarası, Çekilecek dert değil. Bütün vücudum ateş içinde. Bu defa beni çıldırtacak anlaşılın.

“N’oldu gönlüm n’oldu bu gönlüm
Derim gam ile doldu bu gönlüm
Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm”

(Bekar beklediğini görmeyince, derinden) Aman Allahım, n’olursan bu masum kuluna biraz acısan. (Kadınlar onu gene çağırırlar, duymazlıktan gelir, hafiften bir türkü tutturur. Türkü bitince öyle şenlikle derinden).

“Dilerdim Allahtan bir diken olayım
Oysa... Bu dikene can veren bir gül olsun...
Dilerdim Allahtan bir darı olayım
Oysa... Bunu çabucak bulan bir bülbül olsun”.

(Birden bire) İyisi arayıp ben onu bulayım... (Oynamakta olan çocuğa düdüğü verir-çocuk düdüğü bir iki kere üfürür-sonra çarşafı alını alır, çocuğu elinden yakalar, çıkar gider)

3. GÖRÜNÜŞ (ZELİHASIZ ÖNCEKİLER)

KADINLAR: Zeliha, Zeliha... (Cevap almayınca çocukları suya gönderirler).

4. GÖRÜNÜŞ (ÇOCUKLARSIZ ÖNCEKİLER)

(Üç küçük kız ellerinde ibrikler, suya giderler, dudaklarında türkü. Kızların söyledikleri türkü bitince, kadınlarda bir kahkaha tufanı, sonra bir türkü söylerler)

“Küçük yaştan aldım sazı elime
Dertli dertsiz bastım sazın teline
Bir gün için düştüm âlem diline
Cihan da biliyor benim sana yandığım

Suya gider su testisi elinde
Aller giymiş etekleri belinde
Benim yârim cümle âlem dilinde
Cihanda biliyor benim sana yandığım

5. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ALIŞ)

ALİŞ: (Türkü bitmemişken, elinde sazı, omzunda fermanesi, kaşı üstünde fesi, belinde tarabulus kuşağı, çevresi, sağa sola, bakmayarak girer, kavaklardan birine sırtını verir) Ah bu yalnızlık! Deli eder insanı! (Derinden ağır ağır)

*Dünyayı gezdim dolaştım
Yalnızlık gibi dert olmaz
Tatlı candan usandım
Yalnızlık gibi dert olmaz.*

*(Oturur; uzaklara bakar; gene ağır ağır derinden)
Gece demem, gündüz demem ağlarım
Derdime dert ile merhem bağlarım
Vefasın tutmazsa deyip ağlarım
Akar gözün yaşı çağlar ne güzel*

*(Sazı eline alır) Defi gam etmeli! Çekilir bela mı bu? (Bir türkü söyler)
Kaldır dağlar dumanını
Göster yarın cemalini
Sevgimin hayalini
Dağlar, ovalar, dağlar,
Nerde sevgilim ağlar.*

6. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLER KIZCAĞIZLAR)

(Az önce suya giden küçük kızlar gelir, tam türkü biteceği sırada Aliş'e koşarlar, ellerinde kavaklarla “yeşermek, yeşermek” diyerek ona kavakları dokundururlar)

ALİŞ: (Çevresini kuşağından çıkarır; onlara leblebi, kuru üzüm verir, en küçüğünü tutar, saçlarını okşar, gidince): Ne kadar isterdim, çocuk olayım şimdi... Çocuk!...

*Ne ekmek için düşünmek
Ne gönülde dert olsun
Ne aşk sırlarını bilmek
Akılda yalnız oyun olsun.*

*(Sonra bir nefesten) Oyna oynayabildiğince.. Koş koşabildiğince... Eğlen eğlenebildiğince. (Kadınlardan bazıları kalker; yavaş yavaş giderler; akşam olmaktadır. Kalan gruplardan birinde bir türkü söylenir)
Ah akşam oldu yine bastı kareler
Gitme yavrum seni de aslan pareler*

*Delik deşik sinemdeki yareler
Gitme yavrum seni de aslen pareler:*

*(Kadınlardan bir grup daha gider, kalanlarla iyilikler dlenir)
Aliş: (Türkü bitince) Eyyy... Türküler türküler, yanık türküler. Anamdan babamdan kalma türküler...
Sevgilisinden ayrı düşene tek teselli, tek umut yanık türküler... (Kalkar, havaya bakar, turnaları görünce)
“Ey turnalar, beyaz turnalar
Benden selam eyleyin yarime
Çıkıp yüce yaylaları yaylasın
İntizarım kaldı yüzüm görmiye
Elim yetmez bir bergüzar yollasın.”*

(Derinden)Bugün de geçmede... Ömrüm de böyle yalnızlık içinde gelecek... Gitmeli, Güneş batmada artık çünkü.

7. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ZELİHA)

ZELİHA: (Girer, çocukla el ele kadınlara doğru yürür, türküyü duyunca döner, koşar, arkadan Aliş’i kucaklamak ister, çekilir, türkü bitince küçük çocuğa elindeki gülü verir, kulağına bir şeyler fısıldar. Çocukcağız gülü Aliş’e götürür:)

ALİŞ: (Gülü kokar, kokar, sonra kalbine basar) Zeynebimin kokusu! Zeynep, Zeynep? Neredesin şimdi?
“Benden uzak diyarlarda
Benim için acep sende
Saçın çözüp bulut bulut
Yaşın yaşın ağlar mısın)”

ZELİHA: (Kadınlardan sıyrılır, Aliş’in arkasından)
“Sinem oldu hazer pare
Bulunmaz derdime çare
Name, yaz gönder ol yare
Merhamete gel sen bugün.”

ALİŞ: (Zeynep ile konuşmuş gibi, hiç ardına bakmadan)
“Sen benim açılmış gonca gülümsün
Sağ kalır gelirsene yine benimsin
Gündüz hayalimde, gece düşümde
Gülüne yat bülbül, yine benimsin”

ZELİHA: (Bu beyitler onaymış gibi)
“Belendim toprağa yasladım taşı
Neyleyim silinmez gözümün yaşı
Seni can u dilden sevmeyen kişi
Geçmez de karşımda boyun eğmez mi”

(Aliş’in karşısına çıkar boynunu eğer) Aliş!...

ALİŞ: (Şaşırır) Sen! Zeliha! (Çekilir) Ben... Ben demek seninle... a, seninle konuşuyordum...(Kendine gelir)
Evet... Evet... Pusulanı aldım. Teşekkür ederim...

ZELİHA: (Nazlanır) Aliş! Dedim ki gelemeyeceksin. (Sokulur)

ALİŞ: (Çekilir) Hım... Nasıl gelmez mişim? A canım... Erkek kız tarafından çağırılır da hiç gelmez olur mu? Fakat şey... (Sakalını tutar).

ZELİHA: (Daha da sevinçle halka) Beyhude yere o kadar korku. (Başını çevirir, göğsünden bir çevre çıkarır)
Bunu sana Aliş!

ALİŞ: (Şaşkın şaşkın çevreyi alır)
 ZELİHA: (Halka) Demek o beni seviyor, seviyor... (Aliş'e döner gerilir, göğsünü gerer, bekler) Aliş!
 ALİŞ: (Başım çevirir) Bırak Zeliha!
 ZELİHA: (Aliş'e sokulur) Aliş! Bir tanem! Seni... Seni daha ilk gördüğüm gün sevdim... o günden sonra artık uyuyamadım... Ben seninim, her şeyim senindir, haydi al, daha bu gece götür beni...
 ALİŞ: (Kımıldamadan durur)
 ZELİHA: (Daha da sokulur) Aliş, ruhum benim! (Aliş'in boynuna sarılır)
 ALİŞ: (İter) Zeliha bırak beni. İşte çevren, gülün. (Zeliha'ya hem gülü hem çevreyi uzatır.)
 ZELİHA: (Her ikisini de alıp atar çılgınca) Demek duymuşsun Aliş, söylenenlere kulak verme, yalandır, yalandır kız olmadığım, yalan!... (Aliş'e tekrar sokulur) Aliş, bir tanem, inan bana, inan ki yalandır (Aliş'in boynuna soldan asılır) Dediğim çıkmazsa yüzüme tükür. (Ağlar hançerini çıkarır) Bununla paramparça et beni.(Yere atar)
 ALİŞ: (Zeliha'nın saçından okşar)
 ZELİHA: (Öyle kımıldamadan durur) Babam da kız olmadığımı sanıyor, belki bunun için de sana beni vermek istiyor. Fakat ben kız oğlan kızım. Yalanım varsa, gözlerim aksın...(Ağlar)
 ALİŞ: (Halka) "Ne tuhaf kişilerdir şu insanlar vesselam"...
 Zeynebi vermediler fakir olduğum için... Zeliha'yı fakir olduğum için veriyorlar.
 ZELİHA: Aliş, inan bana... Sözümde yalan yok...
 ALİŞ: İnanıyorum Zeliha, inanıyorum...
 ZELİHA: İşte söylenen hikâyemin iç yüzü... Sami... Sami ile yatmaya nasip olmadı, tam zifaf gecesi zavallıyı alıp götürdüler... İşkenceyle öldürdüler... İnan, o beni bir kerecik olsun öpmeyi, saçımı da okşamayı... Aliş... İnanıyorsun bana değil mi?
 Aliş (Aynı durumda) İnanıyorum Zeliha, Elifi elifine inanıyorum. (Bırakır) En nihayet kız olmasan da... bundan ne çıkar? İşin başında sevgi.
 ZELİHA: Ama ben kızım...
 ALİŞ: Olmasanda...
 ZELİHA: (Aliş'i öpmeye koşar dudaklarını dudaklarına götürür)
 ALİŞ: (Dudakları arasına sağ elini koyar) Hayır Zeliha. Hayır! Arada başka şey var, bizi ayıran, bizi bağlayamayan...
 ZELİHA: Başka biri mi? Evet!
 ZELİHA: Buradan mı?
 ALİŞ: Hayır Zeliha! Lom Palanka'dan doğduğum büyüdüğüm diyardan, üç yıldır, hayalimde o... Bana sor bu üç yılı nasıl geçirdim, bunu bir ben, bir Allah bilir...
 ZELİHA: (Sokulur) Fakat Aliş, zamanla her şey unutulur... Yakınlığımız, sevişmemiz... çocuğumuz...
 ALİŞ: Hayır Zeliha, hayır, her gün, her dakika beni ona daha çok bağlıyor.
 ZELİHA: Ben de Sami'yi unutmamış değilim Aliş... Fakat kaderimiz böyleymiş. İkimizde yaralıyız. Aliş yalvarırım beni al... mesut olacağız.
 ALİŞ: Seni alayım... düşüncelerim, sevgilerim onda; seni alayım... Seninle yayılayım, yaşıyayım... Kaç gündür hep bunu düşündüm... Yok Zeliha, yok. Bunun için ne güç var bende, ne kuvvet... Hayır bunu yapamam... Zeynep'e söz vermişimdir... Ölünceye kadar... (Çabuk gider).
 ZELİHA: Aliş... (Arkasından)
 Aliş: (Döner)Bütün iyilikler, güzellikler senin olsun...

8. GÖRÜNÜŞ (ZELİHA YALNIZ)

ZELİHA: (Yere çömelir) Aliş, Aliş... Gitme yalvarırım gitme. N'olursun gitme, beni böyle bırakma... (Ağlayarak yere çöker) Of, ne kadar da talihsizmişim... Aliş... (Ağlayarak yerden başını kaldırır, yavaşça ağır ağır kalkar)
 "Ne hikmettir ki şu dünya
 Gelen ağlar giden ağlar
 Sorun, seven sevilene
 Aslı nedir, neden ağlar?"

3. PERDE 1. GÖRÜNÜŞ

(ZEYNEP İLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: (Girer elinde silahı)

ZEYNEP: (Kahyanın arkasından girer) Kahya, Serez burası mı?

ALİ AĞA: Evet kızım...

ZEYNEP: Uzun sürdü, o yoldan varmayıacaktık Kâhya...

ALİ AĞA: Kızım, aman dadın duymasın, başımıza çıkar...

ZEYNEP: (Yolun etrafına bakar) İşte geliyor, ama gerçekten çok yoruldu.

2. GÖRÜNÜŞ (DADI İLE ÖNCEKİLER)

DADI: (Sallana sallana) Of... koptum, anamım sütü burnumdan geldi. Ah bu kör olası ihtiyarlık... Artık ayaklarım da anlaşılabilir bırakıyor beni.

ALİ AĞA: (Koşar kolundan tutsun alayla) Beygir üstüne yorulursun... Ya bizim gibi sende yaya gezseydin?

DADI: Çok görürsen sende beygire bin! (Kahyayı iter) Bilirsin senden alt kalmayı istemem.

ALİ AĞA: Hıh...ama, daha mı dik kafalılık? Unutma, sen kadınsın, biz erkekler daha başkayız.

DADI: Hay... Sen erkek? (Gülerek) Unutma, yolda düz yerde köstek alıyordun.

ALİ AĞA: (Alayla) Sana bakarken... Güzelliğin gözümün nurunu alıyor...

DADI: Valahavle, vela kuvvete...

ALİ AĞA: Neyleyeyim? Biz erkekler böyleyizdir, vay güzel bir şey görmeyelim.

DADI: Öyle ya, sen de nazar değmesin, çok güzelsin...

ALİ AĞA: Benim güzelliğim erkekliğimde, dayanıklılığimde...

DADI: Yeter be. (Sokulur) Senin gibi erkekleri buramda... (Kuşağının ucunu gösterir) Buramda taşıyım...

ALİ AĞA: Göreceğiz, göreceğiz kim kimi taşıyacak?

DADI: Neden? Dahası mı var bu yolculuğun?

ALİ AĞA: Eh... Daha ne kadarı var, ne kadar... (Getirdiği şeylerle uğraşır) İstanbul neresidir? Allah sağlık verirse, biz orda...(Parmaklarıyla birleşmeyi gösterir)A?

DADI: Ali bırak şakayı fakat söyle gerçekten dahası var mı bu yolculuğun?

ALİ AĞA: Var ya, var. Dedim sana "Kal evde", dinlemedin. (Taklidini yapar) "Yooook! Zeynebimi yalnız bırakmam". Al sana şimdi. (Eğilir gene alayla) Görebilsem ayaklarını, mübarekler muhakkak davul gibidirler...

DADI: Zeynep, kızım.

ZEYNEP: (Bütün bu konuşmalarda, sabit bir noktaya, uzaklara bakar).

DADI: Zeynep neredesin?

ZEYNEP: (Döner dadiya) Ne var, ne oldu?

DADI: Şuna bak! (Kahyayı gösterir) Bak beni nasıl rencide ediyor...

ALİ AĞA: (Hiç istifini bozamaz) Ih... Şikayetçi... Canım kötü bir şey demedim. Bizim eski huyumuz bu...

DADI: Tamam, beni yerden yere vurursun, eski huyumuz bu, oh, oh, oh...

ALİ AĞA: Haydi de, "Tabak sevdiği deriyi, yerden yere vurur", derler...

DADI: Öyle olsun, fakat bu gece uyurken, bıyıklarımı kesmezsem bana Nazlı demesinler... Haydi şimdi git, hayvana bak...

ALİ AĞA: Ah, oradan gel!

DADI: Öyle ya, her şeyimiz o, ya hastalanırsa...

ALİ AĞA: Ben ne içinim? Biz erkekler zaten hamalız... Hep yük taşıyız. Lazımsa, bizim büyük hanımı sırtımda da taşıyım...

DADI: (Kahyaya doğru koşar) Eh... Bu kadarı çok...

ALİ AĞA: (Çıkarken) Çok olsun düşmanlara... Düşmanlara...

3. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

ZEYNEP: (Gene uzaklarda)

DADI: (Zeynep'e sokulur) Kızım, kestirsene şu moruğun dilini...

ZEYNEP: Dadı, Kahya kötü bir şey yapmıyor... (Gülümser) Gönlünü alsın diye böyle şeyler yapıyor...
DADI: Aşk olsun kızım, aşk olsun. Demek sende benimle öyle inceden...(Ağlar)
ZEYNEP: (Dadıyı kucaklar) Oh benim şeker dadıcığım, şaka ettim... Sen kahyayı benden iyi bilirsin... İyi kalpli ihtiyardır o... Aynı çatı altında büyüdünüz... Gene aynı çatı altında ihtiyarladınız... Yaptıkları hep bizi eğlesin, gönlünü alsın diye...
DADI: Öyle ama... (Gülümser) İhtiyarladıkça bir tuhaf oluyor ki, hep sanki...
ZEYNEP: Neymiş bu sanki...
DADI: Öyle de, sanki hep ilanı âşık etmek istiyor bana...
ZEYNEP: (Gülmekten katılır)
DADI: (Oda güler)

4. GÖRÜNÜŞ (ALİ AĞA ÖNCEKİLERLE)

ALİ AĞA: (Girer o da güler)
DADI: (Kâhyaya sokulur) Sen gene her şeye karabiber...
ALİ AĞA: (Çevresini çıkarır, gözlerini siler, güler de güler)
DADI: Kapa şu şikâr ağzını be...
ALİ AĞA: (Kahkahaları arasında) Aman Allah'ım... İşittiklerim sahi mi?...
DADI: Sahi ya, yalan mı?
ALİ AĞA: Öyle ise şehre inip, davulları tutayım...
DADI: İyisi sen bize yatacak yer, yiyecek bir şey bulmak için şehre inesin...
ZEYNEP: Kâhya, iyi diyor dadı, her şeyden önce başımızı sokacak bir yer bulalım...
ALİ AĞA: (Zeynep'e sokulur alayla) He, kızım... "Gelin hanımı" her yerde yatırtamaam... Eh, ne olur ne olmaz... Sonra onu burada da yalnız bırakamam... Ya kimse gelir de onu kaçırırsa... (Ellerini bağlar) Sonra ben onsuz nasıl yaşarım (Alayla) Nasıl yaşarım...
DADI: (Alayla, ona doğru sokulur) Böyle iyi yürekli güveği olacağımı bilseydim, vaktinde sana varmadığıma çok pişmanım... Ah, bir odun alırsam sana... Bak ağzımı bozacaksın...
ZEYNEP: (Önüne çıkar) Dadı bırakın bunları şimdi... Günler çuvala batmadı (Kahyaya) Beygiri koşsan olmaz mı?
ALİ AĞA: Hayır kızım, olmaz, ilkin bir nalbant dükkanı bulmak lazım. Beygirin sol ayağındaki nalı düşmüş...
DADI: (Kibirli) Kör müsün? İşte nalbant dükânı (Gösterir) Gözünü çıkarıyor.
ALİ AĞA: (Bakar) Eh! (Dadıya döner) İhtiyarlıkta aklım çaldın. (Yürür) Acaba içerde kimseler var mı?
ZEYNEP: Bir baksanıza...
ALİ AĞA: (Ağır ağır biraz daha yürür, kapıya vurur, cevap almayınca döner) Kimseler yok... (Bir daha vurur) Yok. (Döner)

5. GÖRÜNÜŞ (NALBANTLA ÖNCEKİLER)

NALBANT: (Yavaşça çıkar)
ZEYNEP: Kâhya, işte adam!
DADI: (Zeynep'e sokulur) Uh,uh,uh! Hep gördü. (Yaşmağını yüzüne çeker)
ALİ AĞA: (Nalbanta döner) Affedersin, size zahmet oldu...
NALBANT: Ne zahmet a canım. Hayır ola...
ALİ AĞA: Hemşeri... Uzaktan geliyoruz... Yabancıyız bu şehrin... (Başıyla beygirin bulunduğu yeri gösterir) Beygirin nalı düştü de size zahmet...
NALBANT: Estağfurullah... Ne zahmeti... Bu bizim işimiz... Fakat aceleye gelmez... Oturun, yorgunsunuz, sonra bakarız...
ALİ AĞA: Çok rica ederdim, bir bakalım da, sonra otururduk... Çünkü hanımlar (gösterir) sabırsızlanıyor...
NALBANT: (Kutusunu çıkartır) Bari birer tane yakalım...
ALİ AĞA: Sonra yakarız, şimdi gidelim...
ALİ AĞA: (Dadı'ya manalı manalı bakar, o önden nalbant arkadan çıkarlar)

6. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

ZEYNEP: (Uzaklara bakar)

DADI: (Yanına sokulur) Kızım üşüyeceksin, sana bir atkı getireyim. (Çıkar)

7. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE YALNIZ)

ZEYNEP: (Uzaklara bakarken, öyle birdenbire)

“Ağlaya ağlaya düştüm yollara

Karışayım boz bulanık sellere

Adı şanı bilinmedik illere

Gitmeyince, gönül yarden ayrılmaz.

(Biraz durur, sonra beyit kurmaya başlar)

Evlerimiz hane hane

Benleri var tane tane

Ah saramadım ben bir tane”

(Somunda türkü söyleyerek tamamlar)

8. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

DADI: (Türkü biteceği sırada girer. Zeynebin arkasına atkıyı atar)

ZEYNEP: Teşekkür dadı. (Kucaklar) Sen benim herşeyimsin...(Arka planda)...

9. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ALİ İLE NALBANT)

NALBANT: (Ali Ağa'ya) Canım aceleye gelmez, yarın nallarız. İşte han bitişiğimizde... İçeride kimseler yok... İşlemiyor, fakat anahtarlar bende...

ALİ AĞA: İyi ama (gösterir) ya bunları?

NALBANT: Büyüktür han... ordular sığar içine... istersen sen de...

ALİ AĞA: Canım benim için kolay... İlkin onlar yerleşsin... Ben burda yatarım... Hani bir zahmet açasınız...

NALBANT: (Dükkan girer) Peki açayım, açayım. Haydi siz buradan yürüyün. (Dükkanın üst tarafını gösterir)

ALİ AĞA: (Yürür Dadı'ya) Nasıl? Çarşafırlar atlastan mı olsun?... (Gider)

10. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE DADI)

DADI: Subhanallah! (Başını gösterir) Burama çıktı adam!

ZEYNEP: Dadı, dadı. (Heycanlı) Dağlar ardında şu kızılığa bak.

DADI: (Bakar) İyi alamettir bu kızım... Bizim zamanımızda kızlar böyle havalara şahit oldular mı, iyiliğe bağlardı bunu. Sözde, murada ererlermiş, hasretler bir birbirlerine kavuşurlarmış...

ZEYNEP: Buna şüphe mi ediyorsun dadı? Nasıl olsa Aliş'i bulacağız... Evet bulacağız... Hem de çok yakında... İçimde Aliş'e kavuşma sevinci gittikçe artıyor. İnan ki bütün yollar ona götürüyor bizi... Gece rüyamda gene baş başaydım. Aliş'le... Hani bizim evin bahçesindeki erik ağacı yok mu? İşte onun altında oturmuş konuşuyorduk... Baş dizlerimde benim... Saçlarını okşuyordum... O da benim kuyruklarımı avucuna almış, zaman zaman onları dudaklarına götürüyor, diliyle ıslatıyordu... Bir ara öyle sessiz durduk, göğe bakıyorduk. Gökte en küçük bir leke yoktu... Mehtap... Parıl parıl yıldızlar... Nasılsa bir yıldız düştü... Ben irkildim: “Aliş, dedim kimse ölmüş olacak!” “Hayır, Zeynep dedi, boş şeyler bunlar. Fakat hiç düşündün mü?” “Ben bir şey demedim... Sonra o yavaşça başımı avuçlarına aldı: “Bu gece hava o kadar güzel, dedi, fena şeyler düşünmeyelim...” “Sonuna ne varsa olsun, olacak” dedi. Ben kalktım, o da arkamdan...

11. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE NALBANT)

NALBANT: (Uzaktan) Hanımlar, hanımlar haydi geliniz.

DADI: Birden geliyoruz... Birden. Teşekkür ederim... (sonra Zeynep'e döner) Sonra kızım? Haydi rüyayı tamamla...

ZEYNEP: Odada tamamlarım... Bak işte. Kahya da geliyor...

12. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: (Girer, dadı ya) Gene sen benden ağlaş. Haydi güzel rüyalar göresin... (Zeynep'e döner) Kızım, iyice örtünsün, soğuktur burası...

DADI: (Ali Ağa ya usulca) Hey beygiri unutma açıktadır...

ALİ AĞA: Akıllısın ha...

13. GÖRÜNÜŞ (ALİ AĞA İLE NALBANT)

NALBANT: Birer kahve pişireyim... (Dükkana yürür).

ALİ AĞA: Çok iyi olurdu... (Girmek ister).

NALBANT: Nereye hemşeri?

ALİ AĞA: Beygire biraz ot bakayım. Açtır...

NALBANT: Canım oturun, ben veririm.

ALİ AĞA: Rica ederim siz yalnız söyleyin, nerede ot var...

NALBANT: (Mangal yerleştirir) Hanın avlusunda. Ot da var, saman da...

ALİ AĞA: (Gider)

14. GÖRÜNÜŞ (NALBANT YALNIZ)

NALBANT: (Oturur, cezveleri doldurur, usulcacık) İyi oldu ki geldiler. Nasıl olsa üç beş söz değiştireceğim (Sonra türküye başlar)

“At martini more Debreli Hasan. Dağlar inlesin...

15. GÖRÜNÜŞ (NALBANT İLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: (Girer bir kucak ot getirir).

NALBANT: Nasıl içersin, sade mi, şekerli mi?

ALİ AĞA: (Uzaktan) Şekerli, şekerli... (Çıkar, beygir kişnesi) E de... Sabret

16.GÖRÜNÜŞ

(NALBANT YALNIZ)

NALBANT: (Ateşe üfler)

16. GÖRÜNÜŞ (NALBANT İLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: Doğrusu sizden çok memnunuz... Talihimiz varmış... Aman, yolda ne çektik... Han yok, yemek yok... (Oturur)

NALBANT: İşimiz bu a kardaş... Yolculara yardımda bulunmak... Vallahi geldiğinizden ben de çok memnunum. Çoktandır kimseler uğramıyor... bilirsin insan ihtiyarlıkta, yalnızlıktan korkuyor... Canı hep kalabalığa hasret... Öyle biraz konuşsun, biraz atsin. Türkü söylesin... Çünkü ölüm kapımızda... Uykudan çok korkuyorum. Öyle ya, uyursun, uyanamazsın olur..

ALİ AĞA: (Kutusunu çıkarır, sigara verir, yakarlar) Öyledir, çok doğru... Olur uyanmayasın...

NALBANT: İyisi bunu düşünmeyelim... Nerden bu yolculuk hemşeri. Yoksa hacılığa mı?

ALİ AĞA: Yok canım, nasıl hacılık? Kurtlar aklımı yememiş şükür... Gideyim Arapların ağzına, öyle kör kurdun ağzına gider gibi... Bir iş peşindeyiz.

NALBANT: A... İş peşinde... Ailece? Çok iyi... (Sigarasını içer)

ALİ AĞA: Ne yapalım zamanlar öyle...

ZEYNEP: (Dışardan türkü söyler)

“Evleri var hane hane

Benleri var tane tane

Saracağım ben bir tane.”

NALBANT: Kulak kesilir) Maşallah! Güzel ses! Yanıklı...

ALİ AĞA: (Düşünceli) Evet güzeldir... Yanıklı... İç gibi...

ZAEYNEP: (Gene dışarıdan)

“Gördünüz mü ol civan Alişimi

Tuna boyunda, Serez yolunda?”

NALBANT: (Kalkar) Tuhaf şey? Cidden çok tuhaf şey... Tesadüf eseri olacak. Aliş? (Döner Kahyaya) Bu türkü kimin için söylenmiş? Sakın?...

ALİ AĞA: (Oturtsun diye onu da yemesinden çeker) Otur, kardeş, otur. Uzun hikayedir bu.

NALBANT: Ama sözler hep onun için sanki... Aliş...

ALİ AĞA: Evet de Aliş. Benim yeğenim...

NALBANT: Ne iyi kalpli delikanlıydı... Ondan üç yıl kimse kötü bir söz işitmedi...

ALİ AĞA: (Kalkar, heyecanlı heyecanlı) Kim?

NALBANT: Aliş, kim var olsun? Yalnız bir görseydiniz. Güzeldi de çapkın... Bir gözler... Fincan kadar. Boy bos... Benleri... Kaşleri... Tam bu türküde ki gibi... (Sonra mangaldan kahveyi uzatır). Oturun...

ALİ AĞA: (Oturur) Peki, onunla ne oldu?

NALBANT: Sorma ne oldu kardeşim, sorma.

ALİ AĞA: (Kalkar) Belki öldürürler...

NALBANT: Yok, öldürmediler... Gitti.

ALİ AĞA: Nereye?

NALBANT: Bilmiyorum.

ALİ AĞA: (Ciddileşir) Söyle nereye gitti... Zira...

NALBANT: (Kalkar) Nedir bu telaşa a canım?

ALİ AĞA: Söyleyin nereye gitti, zira kan dökülür...

NALBANT: Ama neden a hemşeri?

ALİ AĞA: Biz onu arıyoruz, bu yolculu bu meşakkat onun için.

NALBANT: Ay, belki sevgilisi bu hanım kızdır, a?

ALİ AĞA: Ya ne sandın?

NALBANT: Demek, Aliş bunun için hakimim kızını istemedi... Ey... Ey o kadar zorladılar, istemedi, istemedi, Çocukta gördü görmedi... Kaçtı... Eh Aliş!...

ALİ AĞA: Söyleyin, sabırsızlanıyorum, söyleyin nereye kaçtı...

NALBANT: (Oturur)

ALİ AĞA: (Zorla oturur) Söyleyin... Rica ederim söyleyin...

NALBANT: A be kardeş, kati bir şey bilmiyorum, fakat İstanbul'da... O yedi tepeli büyük kasabada olacak. Böyle haber aldım... Fakat gene Allah bilir... Çünkü...

ALİ AĞA: (Sandalyeden fırlar dışarı koşarak) Zeynep!... Zeynep!... Koşunuz! Koşunuz!... Aliş'in izini bulduk. (Çıkar).

NALBANT: (Şaşkın durur o da hızlı hızlı Kahyanın arkasına takılır).

4. PERDE

(İstanbul. “taş” Handa bir oda, değirmi. Duvarlar nakışlı. Pencere kafesli Minder, sağda solda bir koltuk, bir de hasırdan küçük sandık bir de bala, sağda sandık.)

1. GÖRÜNÜŞ (DADI İLE ALİ AĞA)

DADI: (Sandığını yerleştirir) Üç ay! Üç ay... Taksiratlarım benim... Bari bulsaydık...

ALİ AĞA: (Baları bağlarken) Arayan bulur...

DADI: (Sert sert döner, kızgın kalkar, fakat ayağı sancılanır) Of, ayağım. Sancılandım of! (Ayağını tutar) Of...

ALİ AĞA: (Alayla)... İnleyen ölür...

DADI: Keşke ölseydim...

ALİ AĞA: (Alayla) Canımsın ölme, iyi günler geridedir... (Güler).

DADI: Tam gülmek zamanımı buldun. Tabanlarımızda ateş yanıyor. Sen gülüyorsun...

ALİ AĞA: Gülmeyeyim de ne yapayım. Sonra biri demiş, gülmek insanı gençleştirirmiş, dinçleştirirmiş... (Bıyıklarına, sakalına çeki düzen verir)

DADI: Bu yolculuk iyicene bizi gençleştirdi, dinçleştirdi... Fakat kimsede kabahat yok, bende... (Kafasını vurur) Akıl... Bana bir odun alsanız da, on vursanız bir saysanız...

ALİ AĞA: Etmeyin canım, neden?

DADI: Daha da soruyorsun neden? Ne akılla hizmet ettim de, kalktım geldim. Sen rahatına bak, yanan yansın yıkılan yıkılsın...

ALİ AĞA: Hı... Gördün mü? Gene benim sözüme geldin... Ohohoh... Şaşmıyorum: Siz kadınlar böylesiniz... Ne vakit olsa, ettiğinizden pişman olursunuz... (Kalkar Dadı'ya yaklaşır) Benim ikinci sevgilim Hanımşam için sana anlatmamışımdır... (Sigara ağzında) Hani ya kedinin ikinci karısı, işte o Hanımşa... O kadar yıl sevişmiştik bir gün geldi sevgimden pişman oldu, gitti gitti de kadıyı aldı... Ya Necmiye? Onunla da böyle olmadı mı? Sonra Saniye.

DADI: Aman, aman... Şimdi hikaye dinlemeye vaktim yok... Bırak başka defa anlatırsın... Hemen sen, yol için lazım olan öteberiyi aldın mı?

ALİ AĞA: Aldım aldım. Korkma aç kalmayacaksın... Tih... Yalnız bunları düşünüyorsun... (Taklidini yapar) Aynı yoldan mı döneceğiz, beygir nasıl? Yemeğimiz yetecek mi?

DADI: Neyleyim? Benim sevişmek çağım değil... (Alayla) Hepimiz havayla güzel sözle yaşamayız. Yeter sen, Zeynep... Siz akıllar... (Sinirli)

ALİ AĞA: Ben iyi bir söz için denize atılırdım... Vallahi güzel bir kadın için de? Mesela... (Halka parmağıyla Dadı'yı gösterir) Dün, Babı Ali sokağından geçerken, bir İstanbullu hanım. Ama hanım, öyle hokkalı... Bana "Beyim, beyim... Başınızı çok eğmişsiniz, kaldırırsanız biraz a canım... Dünyada görülecek şeyler var." Demesin mi? Ben de başımı kaldırdım ne göreyim? Ayın on dördü. Allah sevmiş yaratmış... Fakat... Tam o dakikada sen aklıma geldin...

DADI: Ali çok oluyorsun... Bırak şimdi giderayak gene bir kavga kopmasın.

ALİ AĞA: E kopsun de... Ben böyleyim... Neyse kalbimde odur dilimde.

DADI: Fakat sen o dilceğini azıcık kessen.

ALİ AĞA: Kesmem, ben erkeğim.

DADI: Ay, ay, ay... Gene mi o masal... Bunu başkasına, seni tanımayanlara anlat... Benim karşımda erkeksin... Ya geçen akşam yankesiciler soyup soğana çevirdikleri zaman... Unuttun mu bana don paça geldiğini...

ALİ AĞA: (Başını öte yana çevirir) Keyifliydim... İnsanlık hali Olur böyle şeyler bazen... Canım hep hep ama o çevre...

DADI: Çevre hiçbir şey değil... O kadar para eşyalar.

ALİ AĞA: Çevrede değil, çevredeki çerezler... Sana getiriyordum...

DADI: (Sandıktan bir pabuç çıkarır) Kime?

DADI: (Pabucu atar, başka bir eşya alırken) Bana a?

ALİ AĞA: (Eğilir) Dur be, dur anlatayım...

DADI: (Gene atar) Yok ne anlatasın... Bak koca moruğu...

2. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE ÖNCEKİLER)

ZEYNEP: (Bir kuyruğunu örerken girer. Durumu görünce ortalarına geçer, ellerini kaldırır, bir o yana bir bu yana bakar, sonra şakaya vurur) Galiba bütün bunlar sevinçten.

DADI: Hayır kızım, hayır sevinçten değil... Fakat dayanamadım, beni paçavraya döndürdü... Neler demiyor bana, olur olur bir yere kadar, ama bu artık taştı.(Ağlar)

ALİ AĞA: Dinleme kızım... Büyütüyor... Bilirsin bizi... Fakat o ihtiyarladıkça şakayı hiç götüremiyor.

DADI: Ben götüremiyorum... Sen gençsin sen götür.

ALİ AĞA: Gene alındı...

DADI: Budala değilim senin sözlerine alınayım... Sen kimsin de alınayım?

ZEYNEP: Bırakın şimdi bunları... Fakat söyleyin siz hazır mısınız?

DADI: Bırakmadı ki...

ALİ AĞA: Demek onun için kabahatli benim.

DADI: Ya belki benim?

ALİ AĞA: Öyledir, diyen demiş: Kabahat öksüzdür... (Zeynep'e) Bak kızım bak (Balayı göster) İşte benim işim hazır.

DADI: Suphanallah... Bu adam beni vakitsiz mezara yollayacak...

ALİ AĞA: E hey, ama sen çok ciddiye alıyorsun...

ZEYNEP: Bizim Dadı öyledir Kahya. Fakat sen şimdi git, aşçı başını bana çağır, gelsin de helalleşelim.

ALİ AĞA: (Giderken) Akşam yemeğini burada mı yiyeceğiz?

DADI: Yolda, yolda. Fakat unutma bak bir balık da al...

ALİ AĞA: (Giderken) Peki baş üstüne... Senin için bir değil, on tane de alırım...

DADI: Aman gene mi ağzını açtın...

ALİ AĞA: (Kapıda) Kızına balıcağım kızma.

DADI: (Kapıya koşar) Aman, bununla nasıl geçireceğim bu yolu? (Başını tutar) Allah yardımcım olsun.

3. GÖRÜNÜŞ

(ZEYNEP İLE DADI)

ZEYNEP: (Pencereden uzaklara bakar)

DADI: (Attığı eşyaları toplar odayı arlar, sandığa doğru yürür, oturur)

ZEYNEP: (İçinde bit türkü tutturur)

"Bir günüm geçmiyor

Seni anmadan

Derdine katlansam

Hiç uzanmadan

DADI: (Türkü daha bitmemişken) Zeynep!

ZEYNEP: (Tetiğini bozmaz)

"Diyorlar ki kül olmaz ateş yanmadan,

Denizler durulmaz dalgalanmadan."

DADI: Zeynep! (Kalkar) Kızım! Yol için ne giyeceksin?...

ZEYNEP: Sen bilirsin dadı?

DADI: Atkını da dışarıda bırakayım mı?

ZEYNEP: Bırak dadı, bırak... (Kalkar, Dadı'ya sokulur) Nasıl Dadı? Memnunsun değil mi? Gidiyoruz...

Gene evimiz, gene rahatımız...

DADI: Evet, evet... Fakat ev kim bilir ne kadar viranlaşmıştır. (Zeynep'e) Sen memnu değil misin?

ZEYNEP: Sen memnun olduktan sonra... (Manalı)

DADI: Ama sen memnun olmadıktan sonra... (Zeynep'e biraz daha sokulur) kızım, iyi ettik ki geldik... Gelmeseydik, içinde yara kalacaktı... Şimdi geldik, işte altı aydır aradık taradık... yok... Sanırım sen umudunu kestir artık...

ZEYNEP: Hayır dadı. "Can tende iken, umut kesilmez." Sen bunu benden iyi bilirsin... Şimdi eve dönüyoruz, fakat kısa bir zaman sonra benim başka bir niyetim var... Kahyayla yeni baştan Aliş'i aramak...

DADI: Ne ne dedin? Yeni baştan mı aramak?

ZEYNEP: (Ağır ağır) Evet Dadı, evet yeni baştan arayacağız.

DADI: A be kızım, az mı geldi bunlar? O kadar yol, o kadar para, o kadar zahmet. Sahi mi bu dediğin?

ZEYNEP: Sahi ya... Bilirsin ben yalan söylemem, tekrar onu aramaya çıkacağız...

DADI: Öyle ise sizin aklınızı kargalar yemiş... Kızım... (Sokulur) Hepimizin iyiliğine unut onu.

ZEYNEP: Kimi?

DADI: Kimi var olsun? Aliş'i... (Başını çevirir) Sizin o şikar Alişinizi...

ZEYNEP: Eh Dadi, Dadi... Aliş öyle kolay unutulur mu? Aliş karın ağrısı değil, kalp ağrısı benim için...
DADI: Tamam! Kalp ağrısı... Ama kalp bilir parçalansın da...
ZEYNEP: Parçalansın, a?
DADI: Evet, parçalansın...
ZEYNEP: (Derinden nefes alır) Eh Dadi, parçalanırsa parçalansın gene... Fakat bilesin ki, bu kalp bin parçaya parçalansa her parçasında bir Aliş olur...
DADI: Uh... Büyük sözler bunlar (Sandıkta işine bakar) Büyük sözler... Anlaşamayız biz... Gittikçe ayrılıyor düşüncelerimiz...

4. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: (Girer) Falcı gelmiş...
DADI: Söyle de gelsin.
ZEYNEP: Hayır Dadi, hayır, git sen dediklerini anlatırsın bana...
DADI: Ama sana bir kurşun döktürecektim...
ZEYNEP: (Bakmaz) Vazgeç bundan Dadi, vazgeç. İstemiyorum.
ALİ AĞA: İyi de sen çağırtmışsın şimdi sen de kurşun döktür, haydi nazar falan olmayasın...
DADI: Haydi sana kimse bir şey sormadı.
ALİ AĞA: Sormadın ama ben soruyorum, çünkü ne ben inanıyorum falcıya, ne Zeynep
DADI: (Sert) Siz ikiniz bir araya geldiniz mi? Öyle ise gideyim, belki daha bazı düşüncelerimiz var... Bakın yedi deniz aşırı ülkeleri unutmayın... Orada da insanlar yaşıyor... Gidebilirsiniz.
ALİ AĞA: (Sokulur) Balıkları dışarıda bıraktım...
DADI: Şimdi hiçbir ley aklımda yok, siz insanda akıl bırakmadınız (Çıkar)

5. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP İLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: Gene kütsek almış. (Balayı çevirir)
ZEYNEP: Sebepsiz yere... Gececek Çağırdın mı Kahya...
ALİ AĞA: Aşçıbaşını mı?
ZEYNEP: Evet!
ALİ AĞA: Çağırdım, daha mı gelmedi? Gideyim tekrar çağırayım...
ZEYNEP: Yok Kahya yok, nerede ise gelir. Fakat sen anlat o fakirler gördüğün mü?
ALİ AĞA: Görüştüm, fakat ondan bir şey beklememeli... Gerçi bütün hanları, hamamları aramış... Sultan Ahmet camisine uğramış, sormuş... Soruşturmuş... Tekkelere uğramış, Diyarıbekir'e kadar gitmiş... Büyük kabristana da uğramış... Yok yok... Diyor Anadolu'da olmasın...
ZEYNEP: Yok canım o buradadır. İçim öyle diyor, buradadır...
ALİ AĞA: A be kızım burada olsa da... Üç ay için mümkün mü bulmak onu... İkinci gelişimizde... (Sigarasını çıkarır) Başka türlü arayacağız... Yedi kişi, yedi tepeye... İğne deliğini de aramak şartıyla...
ZEYNEP: Aman bunu Dadi'ya anma, zira iştirmek istemiyorum...
ALİ AĞA: Niçin, sen andın mı?
ZEYNEP: Evet, andım...
ALİ AĞA: Anmayacaktın...Çünkü o da haklı... Ben de artık umudu kesmeye başlıyorum.
ZEYNEP: Ne dedin Kahya, sen de, a?
ALİ AĞA: Canım Dadi kadar değil, ama Aliş'e karşı bir kızgınlık duyuyorum içimde, diyorum, köpeği bir elime geçirsem, öyle çocukluğunda yapar gibi, kulaklarından şöyle bir çekeyim, kışlarına birkaç sopa vurayım... İyi olurdu şimdi, öyle masallardaki periler gibi, karşımızda belirirse...
ZEYNEP: Belirse de, ötesi kolay...
ALİ AĞA: Şimdi olsa öyle kapıya vursun... (Kapı vurulur) Tuhaf şey... (Koşarlar, Ali Ağa kapıyı açar) A, sen misin? Gir, gir!

6. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE AŞÇIBAŞI)

AŞÇIBAŞI: (Karnı çıkık, beyaz önlükle, kolları sıvalı, balaban bir şey) Beni çağırmissiniz hanımefendi... Hayrola...

ZEYNEP: (Azacık yüzünü örter) Biz bugün gidiyoruz... Borcumuzu ödeyelim de helalleşelim... Büyük hizmetlerde bulundunuz.

AŞÇIBAŞI: Estağfurullah... Estağfurullah... Fakat a cancaz... Neye bu acele... Biraz da kalsanız... Görmediniz bir şeyler... Kendi eviniz burası hanımefendi... Para için kolay... Ben sizden çok memnunuz...

ZEYNEP: Biz de sizden çok memnunuz... Borcumuzu ödeyelim... (Kahyaya) Kahya, git Dadi'dan para al...

AŞÇIBAŞI: Hanımefendi... Ben hesabı getirmedim... Hemencecik yaparım... Fakat görüyorsunuz beni... Ağır vücudum var. Hem bugün üzerinize afiyet, pek iyice değilim hanımefendi... Binemeyeceğim bir daha merdivenleri, uşakla göndersem olmaz mı?...

ALİ AĞA: Genç olmasın?

AŞÇIBAŞI: Gençtir ağam, fakat dünyasından bezmiş... Kimseyle konuşmaz... Öyle, sanki... (Akılda olmadığını belirtmek ister) Azacık... Nasıl anlatayım...

ZEYNEP: Canım gelsin, kim isterse gelsin... Siz zahmet etmeyin...

AŞÇIBAŞI: Eh vallah... Ne doğru doğru... Böyle müşteri uzun yıllardır olmadı... Allah size sağlık vere, ömür vere. (Giderayak) Bizi gönlünüzden çıkarmayın... (Çıkarken, selam alır, eğilir) Allaha ısmarladık...

ALİ AĞA: (Aşçıbaşının arkasından çıkarken) Ben şimdi döneceğim...

7. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP YALNIZ)

ZEYNEP: (Odada bir iki kere sağa sola gezer, sonra sandıkta kırmızı bir yemeniye gözü ilişir, eğilir, onu alır) Aliş'in verdiği yemeni... (Düşünceye dalar, yemeninin bir ucunu öper) Nasıldı o türkü, yemeni verirken söylemişti... (Aynaya doğru koşar, bağlarken başına, türküyü mırıldar)

“Yemeninin uçları

Çıkamam yokuşları

Yemenim sende dursun

Sil gözünün yaşını”

(Aynadan uzaklaşır, pencereye doğru yürürken) İnsan nasıl değişiyor zamanla... Nasıl kırılıyor... Nasıl talihine karamsar oluyor... Şairin dediği gibi:

“Benim bu talihim kara, n'eyleyim

Yaktın yüreğimi nara n'eyleyim

Söyletmedin aşıkare n'eyleyim

Bülbül dillerini lal ettin gittin...

Vah böyle n'eyledin n'ittin sevdiğim

Engellerle üflet ettin sevdiğim

Tuttun eğri yola gittin sevgilim

Ciğerlerimi pul pul ettin gittin.”

(Düşünür, neden sonra) Sahiden be Aliş, bir tanem, neden gittin, neden? Gitmeyecektin, beni öldürmeyecektin... (Başkalaşır) Hayır, hayır! O beni öldürmüyor, yaşatıyor, yaşatıyor... Onu düşündüğüm müddetçe yaşayacağım... Hem insanları yaşatan, Düşündükleri, sevdikleri, sevebildikleri şeyler değil mi? (Mindere çömelir)

8. GÖRÜNÜŞ (ZEYNEP ALİ AĞA HEM DE DADI)

DADI: (Dışarıdan) Sen istersen inanma... Fakat ben...

ALİ AĞA: (Dışarıdan) Akıllı insan böyle şeylere inanmaz. Ölüm mölüm... Bırak canım... Üstelik

doldurdun kıptının elini... Sanki bu paraları çöplükte buluyoruz... (Girerler)

DADI: Ya sen keyif çattığın zaman... Sarılar... Su gibi!

ALİ AĞA. O başka, o erkeklerin işidir. Keyiflenmek... (Öyle duygulu) İyisi ne var keyiflenmekten: Gaylelerini unutursun, iyi şeyleri düşünürsün, hatıralarını yaşatırsın...

DADI: (Zeynep'i minderde görünce, ona doğru yürür) Zeynep, beni çağırtmışsın... Para için mi?

ZEYNEP: Evet Dadı, para için... Hem af dileyeyim...

DADI: Ben çoktan afettim... Ben de bazen sinirlerimi tutamıyorum. Yeter senin gaylelerin, üstelik ben de donuk oluyorum... (Gitmek ister)

ZEYNEP: (Dadı'nın yanına sokulur, kucaklar) Haydi Dadı getir.

DADI: Ne kadar?

ZEYNEP: Bir beşbirerde...

DADI: (Giderken Kahya'ya) Sen o balayı dışarıya çıkar.

ALİ AĞA. Emretmek yok dünyaya gelmiş, siz kadınlar böylesiniz, yalnız emredersiniz... Daha yavaş... İkimiz kaldıracamız...

DADI: Öyle ise, kendine erkek deme...

ALİ AĞA: İcabında...

DADI: (Çıkar)

9. GÖRÜNÜŞ

(ZEYNEP İLE ALİ AĞA)

ALİ AĞA: (Sandık yanındaki balayı bağlamak üzere eğilir, duvara doğru).

ZEYNEP: Eh Kahya, bu güzel kasabadan ayrılıyorz... (Pencereden bakar, dalar) Deniz tepsi gibi. (Sonra derinden) Her türlü mavilik akıyor üstünden: Ne güzel! (Durur, birdenbire) Fakat benim şirim daha güzel.

"Aliş giyer fermene yelek

Boyu uzun kendisi melek

Ah kavuştursun ikimizi felek."

10. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE ALİŞ)

ALİŞ: (Elinde tabak, tablada hesap, kapıda belirir, Zeynep'i görünce durur)

ALİ AĞA: (Aliş'i görmemiştir)

ZEYNEP: (Keza görmemiştir, devam eder)

"Gördünüz mü ol civan Alişimi"...

ALİŞ: (Elindeki tepsiyi düşürür) Zeynep! Zeynep!

ZEYNEP: (Başını çevirir, gözlerini açar şaşırır) Aliş, sen! (Koşar, odanın ortasında buluşurlar, sarılırlar).

ALİ AĞA: (Şaşkın şaşkın kapıya koşar, kapıda Dadı belirir).

11. GÖRÜNÜŞ (ÖNCEKİLERLE DADI)

DADI: (Girer) Of Allah'ım... (Onların yanına gitmek ister)

ALİ AĞA: (Bırakmaz, eliyle mani olmak gerektiğini belirtir)

ALİŞ: (Zeynep'i kucağına alır, mindere doğru alnından öperek yürür)

DADI: (Birdenbire değişir, yavaşça) Bari odayı azıcık aralasadık, bak her yer berbat...

ALİ AĞA: (İşaret verir, bir ayak evvel çıksınlar diye) Canım iki gönül bir olunca, samanlık seyran olur...

(Çıkarlar, barışmışlardır artık)

ALİŞ: (Zeynebi mindere bırakır, dudaklarını çeker) Zeynep, bir tanem. (Gene kucaklar).

PERDE